

PRIVILEGIA VOJO

al lingvoscio:
Esperanto

VILHO
SETÄLÄ

Valtatie kielitaitoon

Ciuj rajtoj rezervitaj

1977

FONDUMO ESPERANTO

Helsinki

**Kvara internacia eldono , 3000 ekz.
Aliaj eldonoj: tri finnaj kaj du svedaj
Entute presitaj 22500 ekzempleroj**

Presita en Finnlando de

Novoprint Oy

1977

Al la studgvidanto

Ĉu vi scias, ke la plej interesa kaj inteligenta maniero lerni lingvon estas studi ĝian literaturon? La sencon de ĉiu nova vorto oni divenas el la kunteksto aŭ kontrolas per nur-unulingva vortaro. Certe, tio estas ĝenerale aplikebla nur post baza studado, post kiu la novaj vortoj ne plu aperas tro dense.

Ĉi tiu libro volas esti enkondukanto al tiu metodo. Ni kreas la kondiĉojn por ĝia aplikado de la unua paĝo, sen antaŭaj konoj: la kvoto de novaj vortoj nenie superas 10 %. Ili estas eksplikataj per bildoj aŭ simboloj aŭ per klariga komento en jam lernitaj vortoj. Por rekaptado de eventuale forgesitaj sencoj ni rekomendas la libron "Oportuna vortaro de ordinara Esperanto", riĉe ilustrita vortaro por komencantoj. La plej oftaj vortoj estas unuavice instruataj. La intereso de la lernanto estas kaptata per la enhavo: kontinua rakonto pri aventuroj de la herooj, bestetoj kiel simboloj de homaj infanoj.

La kontinua legado kun malmulta ripetado progresas flue kaj kiam la fino estas atingita, la lernanto povas jam ekkapti esperantan libron. Se li lernis la tutan vortprovizon (ĉirkaŭ 1400 glosoj), li povas eklegi ordinaran romanon. Li ne bezonos kontroli el Plena Vortaro pli ol 4 % da novaj vortoj. Se iu lernanto tamen enkapiĝis nur du trionojn de la glosaro, facila legolibro estas rekomendinda kiel unua paŝo; ankaŭ baze de tiel limigita vortprovizo nur ĉ. 5 % da novaj vortoj aperos en rekomendindaj tekstoj. Per ĉi tiuj paŝoj grade malfermiĝas al la lernanto la tuta esperanta literaturo sen mekanika ellerno de vortlistoj kaj gramatikaj reguloj.

En tiu senco la libro estas uzebla por memstudado. Se vi gvidas kurson, vi povas kompletigi la studadon per parolekzercoj. Por tio vi povas utiligi la ekzercojn en nia leterkurso "Koresponde laŭ la Privilegia vojo".

Se necese, la prononco estas lernebla per sondisko aŭ -bendo, riceveblaj ĉe la eldoninto. Petu prospekton per la adreso FONDU MO ESPERANTO, Esperantotie 4, 02220 Iirislahti, Finnlando.

Bonan prosperon al viaj lernantoj deziras

La aŭtoro.

Koko
granda koko

KEKO RIKO
mal/grandaj kokoj

1. LA KOKOJ

Jen koko. Jen granda koko. La koko estas granda.

KEKO estas koko. RIKO estas koko. Keko kaj Riko estas du kokoj. Keko estas malgranda koko. Riko estas malgranda koko.

Estas unu granda koko kaj du malgrandaj kokoj.

Unu granda koko kaj du malgrandaj kokoj estas tri kokoj.

Unu kaj unu estas du.

Du kaj unu estas tri.

La granda koko estas blanka. Keko estas blanka koko. Riko ne estas blanka. Riko estas nigra koko.

Estas du blankaj kokoj kaj unu nigra koko.

Unu granda koko estas blanka, unu malgranda koko estas blanka kaj unu malgranda koko estas nigra.

jen koko

estas =

kaj &

du 2

granda:

mal/granda

unu 1

A

A

tri 3

1 + 1 = 2

2 + 1 = 3

blanka

ne

nigra

Jen estas la tri kokoj.

* * *

A estas granda

A E O U

estas grandaj

Koko: kokoj:

A ne estas granda, A estas malgranda. Nigra estas malblanka.

ovo

kok/ino

patro

patr ino

filoj:

filino:

Konjo

Riko kaj Keko

2. LA FAMILIO KOKO

Jen estas ovo kaj jen estas kokino.

ankaŭ

La granda koko kaj Keko estas blankaj. Ankaŭ la ovo estas blanka. Ankaŭ la kokino estas blanka.

sed

La kokino estas granda sed la ovo estas malgranda.

de

La kokino estas patrino. La granda koko estas patro. Sed Keko estas filo. Kaj Riko estas filo. La malgrandaj kokoj estas filoj de granda koko kaj granda kokino.

Jen estas malgranda kokino. Ankaŭ la malgranda kokino estas blanka. Sed la malgranda kokino ne estas filo. **Ŝi** estas filino de Patro Koko kaj Patrino Kokino. Ŝi estas **fratino** de Keko. **Li**, Keko, estas **frato** de la malgranda kokino.

»Keko» estas **nomo** de malgranda koko. Riko estas **nomo** de **alia** koko. La **nomo** de la malgranda kokino estas Konjo.

Keko estas frato de Riko, Riko estas frato de Keko. **Ili** estas fratoj unu de la alia. Ili estas ankaŭ fratoj de Konjo. Ŝi estas **fratino** de Keko kaj Riko. Keko, Riko kaj Konjo estas **gefratoj**.

La **nomo** de la patro estas Karlo Koko. La **nomo** de la patrino estas Ina Koko. **Sinjoro** Karlo Koko kaj **sinjorino** Ina Koko estas la **gepatroj** de Keko, Riko kaj Konjo.

Keko estas filo de la **gepatroj** Koko. Ankaŭ Riko estas filo de la **gesinjoroj** Koko. Konjo estas filino de la **gepatroj** Koko. Ili estas la **gefiloj** de **gesinjoroj** Koko.

Gesinjoroj Koko kaj la **gefiloj** Keko, Riko kaj Konjo estas la **familio** Koko. Ili estas la **tuta** **familio**.

KONJO
malgranda
kokino

ŝi (kokino, patrino, filino)

li (koko, patro, filo)
nomo

unu kaj alia: Keko
kaj Riko

frato fratino
ge/fratoj

ili = li + li, ŝi + ŝi,
li + ŝi

sinjoro sinjorino
ge/sinjoroj

familio = gepatroj
+ gefiloj

tuta: ili kaj ne
aliaj

nur: ne estas alia
kvar = 4

kvin = 5

La tuta familio Koko estas la
du blankaj gepatroj, du blankaj
gefiloj kaj unu nigra filo. Nur Riko
estas nigra. Estas kvar blankaj ge-
kokoĵoj kaj unu nigra koko. La fami-
lio estas kvin gekokoĵoj: la gepatroj
kaj tri gefiloj.

* * *

2 + 2 = 4

2 + 3 = 5

Du kaj du estas kvar.

Du kaj tri estas kvin.

3. DEMANDOJ KAJ RESPONDOJ

demando: ».....?»

respondo: ».....!»

kio?-o !

kia?-a !

Demando: Kio estas Keko?

Respondo: Keko estas koko!

Demando: Kio estas Konjo?

Respondo: Konjo estas kokino!

Demando: Kia estas Keko?

**Respondo: Keko estas malgranda
kaj blanka.**

Demando: Kia estas Riko?

**Respondo: Riko estas malgranda
kaj nigra.**

D: Kio estas la granda kokino?

R: Ŝi estas patrino.

D: Kia ŝi estas?

R: Ŝi estas granda kaj blanka.

D: Kio estas patro kaj patrino?

R: Ili estas gepatroj.

D: Kio estas koko kaj kokino?

R: Ili estas gekokoĵoj.

D: Kio estas Keko kaj Riko?

R: Ili estas malgrandaj kokoj. Ili estas fratoj.

D: Kio estas Konjo kaj Riko?

R: Ili estas gefratoj. Konjo estas fratino de Riko kaj Riko estas frato de Konjo.

D: Kio estas Keko kaj Riko kaj Konjo?

R: Ili estas la gefiloj de patro kokido = filo de Koko kaj patrino Ina Koko. koko, malgranda Ili estas kokidoj. koko

o: kio? koko kokino ove patro patrino filo
filino nomo

a: kia? granda malgranda blanka nigra

4. KEKO KAJ RIKO KALKULAS

Keko staras kaj Riko sidas. Keko demandas:

Kiom estas unu kaj unu?

Riko respondas:

Unu kaj unu estas du.

Keko demandas:

Kiom estas unu kaj du?

Riko respondas:

Unu kaj du estas tri.

Keko demandas:

Kiom estas du kaj du?

Keko staras,
Riko sidas

demandas: »...?»

respondas: »...!»

? = 1 + 2

D: kiom? R: 3!

? = 1 & 2

D: kio? R: nombroj!

nombroj: 1, 3, 7 &c

3 = 3 samaj

? = 3 + 3

3 + 3 = 5

mal/bona kalkulo

Kio? Tio!

3 + 3 > 5

pli ol

ses 6

sep 7 = 6 + 1

4 < 5

mal/pli

5 > 4

Riko respondas:

Du kaj du estas kvar.

Demando: Kio estas unu kaj du?

Respondo: Unu estas **nombro**, du estas nombro. Unu kaj du estas nombroj.

Keko: Estas **bona** respondo. Kaj kio estas 3 kaj 3?

Riko: 3 kaj 3 estas nombroj. Ili estas du **samaj** nombroj.

Keko: Kaj kio estas 4 kaj 4 kaj 4?

Riko: Ili estas tri nombroj. Ili estas samaj.

Keko: Sed kiom estas tri kaj tri?

Riko: Tri kaj tri estas kvin.

Keko: **Tio** ne estas bona respondo. Tio estas malbona **kalkulo**.

Tri kaj tri estas **pli ol** kvin.

Tri kaj tri estas **ses**.

Riko: Sed kiom estas ses kaj unu?

Keko: Ses kaj unu estas **sep**. —

Kiom estas kvar kaj tri?

Riko (kalkulas): kvar, kvin, ses, sep. Estas sep!

Keko: Bone! Kio estas pli, ses **aŭ** sep?

Riko: Sep estas pli ol ses.

Keko: Kio estas malpli, kvar **aŭ** kvin?

Riko: Kvar estas malpli ol kvin, kvin estas pli ol kvar.

Keko desegnas

tabulo

tablo

benko

5. KEKO DESEGNAS

Jen estas nigra **tabulo**. Keko staras **apud** la tabulo.

sur

apud

Jen estas **tablo**. Riko kaj Konjo sidas **apud** la tablo. Ili sidas **sur** **benko**.

Keko **desegnas**.

Jen estas **streko**. Keko desegnas strekon. Li demandas:

streko /

n:

Kio estas tio?

li desegnas strekon
tio estas streko

Riko respondas: Tio estas streko.

Keko desegnas unu strekon pli kaj demandas: Kiom **da** strekoj estas?

kiom da strekoj?
// du strekoj!

Konjo respondas: Estas du strekoj unu **apud** alia.

diras: demandas,
respondas aŭ diras

jes — mal/ne

Keko **diras**: **Jes**, estas bone. **Nun** estas du strekoj. **Mi** desegnas pli da strekoj unu **apud** la alia. Kiom estas nun?

nun

Keko diras: mi desegnas — Keko desegnas

Konjo: Nun estas **kelkaj** strekoj. Estas tri aŭ kvar aŭ kvin strekoj.

Kelkaj: 3 aŭ 4 aŭ 5
///

ankoraŭ: pli kaj pli
diru!!

multaj: pli ol kvin
////////

neniu = nul = 0
tie, sur la tabulo
unua = I dua = II

kie? sur la tabulo!

A estas super B
B estas sub A

ĝi: la streko

Keko: Ankoraŭ mi desegnas strekojn. Diru, Riko, kiom da strekoj estas?

Riko: Estas multaj strekoj sur la tabulo.

Keko: Nun mi viŝas la tabulon. Kiom da strekoj estas nun?

Konjo: Estas neniuj strekoj sur la tabulo. Tie estas nul strekoj.

Keko: Nun mi desegnas du strekojn. La unua streko estas granda, la dua estas malgranda. Riko, diru, kia estas la granda streko?

Riko: La granda streko estas longa.

Keko: Kaj kia estas la malgranda streko?

Konjo: La malgranda streko estas mallonga.

Keko: Kie estas la longa streko?

Riko: La longa streko estas sur la tabulo, super la mallonga streko.

Keko: Kaj kie estas la mallonga streko?

Konjo: Ĝi estas sub la longa streko.

longa

mallonga

6. KONJO DESEGNAS

Nun Konjo ekstaras kaj Keko eksidas. Konjo nun staras apud la nigra tabulo. Ŝi diras:

Nun mi staras apud la tabulo.
Kiu mi estas?

Riko: Vi estas Konjo.

Konjo: Kiu vi estas?

Riko: Mi estas Riko. Sed kion vi faras, Konjo?

Konjo: Mi desegnas du strekojn. Jen, kio ekestas?

Keko: Ekestas du strekoj kaj unu angulo.

Konjo: Mi faras ankoraŭ unu strekon. Kio nun ekestas?

Keko: Tio estas tri anguloj kaj tri strekoj.

Konjo: Jes, estas **triangulo**. Triangulo havas tri angulojn kaj tri flankojn. La strekoj estas la flankoj de la triangulo. — Kio estas kvar strekoj, Riko?

Riko: Kvar strekoj estas **kvarangulo**. Ĝi havas kvar angulojn kaj kvar flankojn.

Konjo: Mi desegnas sur la nigra tabulo. Kiaj estas la strekoj?

Keko: La strekoj estas blankaj.

1) sidas,

2) ekstaras,

3) staras

kio? Konjo aŭ Riko vi: Riko diras: »vi, Konjo», aŭ »vi Keko kaj Konjo.» Faras: staras, desegnas, sidas, demandas...

1) ne estas, 2) ekestas, 3) estas

angulo

triangulo
havas angulojn

kvarangulo

mano; kreto en la
mano

via mano = la
mano de vi

ŝi desegnas per la
mano kaj per la
kreto

ni = mi kaj li, mi
kaj ŝi aŭ mi kaj vi

papero

piedoj

Riko: mia piedo =
la piedo de Riko.

Konjo: Jen estas **mano**. Kion mi
havas en la mano? Ĝi estas blanka.
Riko, diru vi!

Riko: En via mano estas **kreto**.

Konjo: Kion mi faras per la
kreto?

Keko: Vi desegnas per la kreto.

Konjo: Kion vi faras, Keko kaj
Riko?

Riko: Ni sidas kaj desegnas. Ni
desegnas sur **papero**. Ĝi estas blan-
ka.

Konjo: Kiaj estas la strekoj sur
la blanka papero?

Keko: Ili estas nigraj.

Konjo: Kie vi sidas, Keko?

Keko: Mi sidas sur benko apud
Riko.

Konjo: Kie vi sidas, Riko?

Riko: Mi sidas apud Keko. Ni
sidas unu apud la alia.

Konjo: Kie estas la benko?

Keko: La benko estas sub ni.

Konjo: Kaj kio estas sub la
tablo?

Riko: Sub la tablo estas la
piedoj: miaj piedoj kaj la piedoj de
Keko.

Konjo: Nun mi desegnas du
kvarangulojn, unu tute apud la
alia. Mi desegnas tion per kvin stre-

koj. Tri strekoj staras kaj du strekoj kuŝas. Keko, kion vi diras?

Keko: La kvaranguloj staras unu ĉe la alia. Iliaj flankoj tuŝas unu la alian.

Konjo: Nun mi desegnas trian kvarangulon. Riko, kie ĝi estas?

Riko: La tria kvarangulo staras aparte. Ĝia flanko ne tuŝas la aliajn kvarangulojn.

streko staras: /
streko kuŝas: —

unu ĉe la alia
ili tuŝas unu la alian

tria = III

aparte

* * *

AS kaj N:

- Kiu ŝi estas? — Ŝi estas Konjo.
- Kiun ŝi demandas? — Ŝi demandas lin.
- Kiu li estas? — Li estas Riko.
- Kiun li demandas? — Ŝin li demandas, Konjon.
- Kiun alian ŝi demandas? — Kekon.
- Kiun Keko demandas? Neniun (li demandas).
- Kiu alia demandas ŝin, Konjon? — Neniu alia.
- Kio estas tio? — Ĝi estas kreto.
- Kion vi havas en la mano? — Kreton mi havas en la mano; ĝin mi tuŝas per la mano: en mia mano estas ĝi.
- Kion vi faras? — Mi staras kaj desegnas.
- Kion vi desegnas? — Mi desegnas strekon.
- Mi demandas, kion vi faras.
- Mi respondas, ke mi desegnas.
(Mi respondas: «mi desegnas»).

mia mano =
la mano de mi
ke = >...>

Keko kun kreto =
Keko kaj kreto
estas unu ĉe la
alia

apude = apud li

parolas: diras,
demandas &c

aŭskultas

nu

literoj: A K L

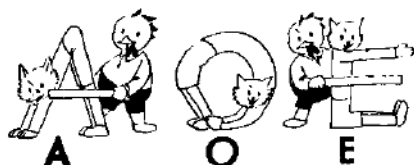
skribas: faras
literojn

e: kion mi skribas
unue, tio ekestas
la unua

post la unua estas
la dua, post la
dua estas la tria
poste = post tio

bonvolu = estu bo-
na, faru bone

la mia = mia nomo

7. KEKO SKRIBAS

Keko staras apud la tabulo kun kreto en la mano. La gefratoj Konjo kaj Riko sidas apude. Keko parolas kaj la aliaj aŭskultas kaj respondas.

Keko faras strekon kaj demandas:

Kion mi faras?

Konjo: Vi desegnas.

Keko: Nu, jes, mi desegnas, sed mi desegnas literojn. Jen estas tri literoj: A, O kaj E. Tio estas: mi skribas.

Riko: Kion vi skribas?

Keko: Mi skribas vian nomon. Unue mi skribas la literon R (diru: ro!). Post tio mi skribas I, trie K (diru: ko!), kaj poste O. Jen estas via nomo, RIKO.

Konjo: Skribu ankaŭ mian nomon, Keko! Bonvolu!

Keko: Jen: ko, o, no, jo, o. Tio estas KONJO. Tie estas nun du nomoj. Kaj jen la mia: ko, e, ko, o:

KEKO. Nun tie estas la nomoj de ni ĉiuj.

Ĉiuj malgrandaj
kokoj: Keko, Riko
kaj Konjo

Riko: Skribu ankaŭ la nomojn de patro kaj patrino!

Keko: Mi skribas nur: PATRO kaj PATRINO. Tiuj ne estas nomoj, ili estas vortoj. Ankaŭ la nomoj estas vortoj, sed ne ĉiuj vortoj estas nomoj. Konjo, kiom da vortoj estas sur la tabulo?

D: kiu? R: tiu
D: kiuj? R: tiuj
kelkaj literoj kune
estas **vorto**; ni
demandas kaj
respondas per
vortoj

Konjo: Estas kvin vortoj: tri nomoj kaj du aliaj vortoj.

Keko: Nun mi skribas tion per du vortoj: KVIN VORTOJ. Sed mi povas ĝin skribi ankaŭ per unu vorto kaj unu cifero: 5 VORTOJ.

nur tiu, kiu havas
kretan, **povas**
skribi sur la nigra
tabulo

Riko: Ĉu 5 ne estas nombro?

ciferoj: 1, 2, 3, ...
ĉu = ?

Konjo: Ankaŭ mi povas diri, ke kvin estas nombro. Kio do estas cifero?

do

Keko: Nombro kaj cifero ne estas samaj. Kvin estas nombro, sed la literoj »KVIN« estas vorto, la signo 5 estas cifero. Ĉu vi komprenas?

signoj: + ! , ? &

Riko: Neniu povas tion kompreni. Kvin estas nombro kaj kvin estas cifero, kaj ili ne estas samaj!

Keko: Nu, kvin estas nombro, kiun ni skribas per la cifero 5. Sed mi povas skribi la nombron

komprenas

$$2 + 3 = 5$$

$$2 + 2 + 1 = 5$$

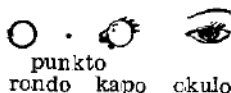
la nombro kvin

dankon

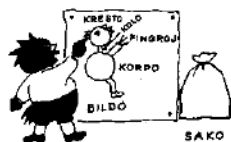
muro

karbo

punkto

rondo kapo okulo

Keko venas. Riko
montras: jen
estas!

Ni vidas per okuloj.

kvin ankaŭ per du ciferoj (kaj unu alia signo): $2+3$, aŭ per tri ciferoj: $2+2+1$. Ili ĉiuj estas la sama nombro, kvin, sed la ciferoj estas malsamaj. Ciferoj estas signoj de nombroj. Ĉu vi nun komprenas?

Riko kaj Konjo: Jes, dankon!

8. RIKO DESEGNAS

(1) Granda, blanka papero estas sur la **muro**. Riko staras apud la muro kaj havas nigran **karbon** en la mano. Li desegnas sur la papero. Unue li faras **rondon**. Poste li strekas du angulojn ĉe la rondo kaj unu **punkton** en la rondo. Tio estas **kapo** de koko. La anguloj estas la **buŝo**, la punkto estas unu **okulo**. Sur la kapo li ankoraŭ desegnas kelkajn nigrajn triangulojn, signojn de **kresto**.

Nun sub la kapo ekestas granda **sako**: la **korpo** de la koko. Per du strekoj Riko faras la **kolon** kaj poste, per kelkaj strekoj, la manon kun la **fingroj** kaj la piedojn. Jen estas **bildo** de koko.

(2) **Venas Keko**. Riko montras la bildon al Keko: Vidu, Keko, jen estas vi! Ĉu ne estas bona bildo?

Kolera Riko iras Karbo sur la tero Riko aŭdas ridon
 Keko for kaj Keko prenas la
 restas. ridas. karbon

Keko: Ĉu estas mia bildo? Kaj
 ĉu ĝi estas via desegno? Estas vere
 bona kaj bela bildo!

(3) Riko ridas: ha, ha, ha! Li
 iras for.

Keko restas. Li staras ĉe la bildo.
 Li estas kolera, sed li ne montras
 tion.

(4) Sur la tero Keko vidas la
 nigran karbon de Riko. Li prenas
 la karbon per la mano kaj plibon-
 igas la bildon: li faras la kapon
 nigra.

(5) Riko nenion vidas, sed li
 aŭdas: ĉiuj ridas. Kio povas esti?
 Riko iras al la bildo por vidi, pri
 kio ili ridas.

vere bona: neniu
 povas diri, ke
 ĝi ne estas bona

kolera: bildo 3

pli/bon/igi = fari
 pli bona

iras por vidi: unue
 iras, poste povas
 vidi

ni parolas, deman-
 das kaj ridas pri
 tio

bela

malbela

li mem = li, neniu alia

ja ~ jes, vere!

revenas = venas al la sama bildo

ne estas plu sama = ekestas alia

POĈJO

amikoj

saluto:
bon/venon!

la malgranda porko

9. LUDO PRI STREKOJ

Jen venas POĈJO, nia amiko, la malgranda porko. Venu saluti lin! diras la Patrino.

Keko: Bonvenon, Poĉjo!

Poĉjo: Saluton, Keko!

Riko: Bonvenon! Venu ludi kun ni! Ni volas ludi kune, ĉiuj tri.

Jen la amikoj Keko, Riko kaj Poĉjo ludas kune. Ili havas aŭtomobilojn kaj aliajn ludilojn. Ili ludas per la ludiloj.

Sed venas ankaŭ Konjo. Poĉjo vokas: Konjo! Venu ludi kun ni! Ĉu vi ne volas ludi per la aŭtomobiloj!

ni volas ludi = ni ĉiuj diras: venu ludi!

la amikoj ludas kune, unu kun la aliaj

ili ludas per lud'iloj: malgrandaj aŭtomobiloj &c

vokas = diras:
Konjo!!!

ĉirkaŭ la tablo

Konjo: Ne, mi ne volas. Sed venu vi ĉiuj ludi kun mi! Mi diras, kion vi **devas** fari.

La aliaj: Bone, ni venas. Kion vi do volas, **ke** ni faru?

Konjo: Ni ĉiuj sidu en rondo ĉirkaŭ la tablo en jena **ordo**: Poĉjo, Riko, Keko kaj mi. Unue mi diras **ion** pri unu streko, kaj vi devas en **vico** diri ion pri du, tri, kvar strekoj kaj **tiel** plu. Mi **komencas**:

Unu streko estas litero I. — **Daŭrigu**, estas via vico, Poĉjo!

Poĉjo: Du strekoj unu sur alia estas **kruco**.

Riko: Tri strekoj estas triangulo!

Keko: Kvar strekoj estas kvar-angulo.

Konjo: Kvin strekoj estas **stelo** kun kvin **pintoj**.

Poĉjo: Ses strekoj estas **letero**.

Riko: Via letero estas **fermita**, sed sep strekoj estas **nefermita** letero.

en ordo: 1, 2, 3, 4, 5 ...

ne en ordo: 3, 5, 2, 1, 4, ...

vi devas fari = faru!!

ion = kion mi volas

vico = unu post la alla

kaj tiel plu = same pli kaj pli

komencas paroli = ek/parolas

daŭrigu = diru pli!

kruco

pinto
stelo

fermita

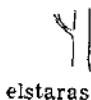
ne fermita

leteroj

branĉo:
strekoj pendas

elstaras

ok 8 = 7 + 1
sep kaj unu
scias = havas en la
kapo

objektoj: tablo,
benko, letero &c

strek/aro: multaj
strekoj kune

enigmo: lud/deman-
do

alta = kiu staras
granda

2 2 2 2

similaj unu al alia

solvo = respondo al
enigmo

facilan enigmon ni
solvas ĉe unua
aŭdo
dorso kun strekoj:
en la bildo

nenio = neniu
objekto

Keko: Ok strekoj..., nu mi ne scias tian objekton. Sed mi diras, kio estas multaj strekoj: streko apud strekaro pendas de granda streko. Ĉu vi scias, kio estas?

Konjo: Estas branĉo. Do, mi daŭrigas per alia enigmo. Granda streko, alta streko staras sur tero. En ĉiu flanko elstaras strekoj, el ĉiuj strekoj pendas strekaroj. Kio estas?

Poĉjo: Estas alta arbo. Nun ankaŭ mi diras enigmon: Granda nigra bildo kuŝas sur tero, estas simila al arbo, ne estas arbo. Kio estas la solvo?

Riko: Estas ombro de arbo. Kaj jen enigmo: Arbo staras, du arboj staras, multaj arboj, ĉiuj staras. Kio estas?

Keko: Estas arbaro. Tio estas facila enigmo. Sed mi diras pli malfacilan enigmon: Okuloj malgrandaj, strekoj sur dorso. Plugas sen plugilo? Kian semon li semas? Nenion li semas. Kiu li estas?

plugas per plugilo sen plugilo = ne
havas plugilon.

semas semon

Poĉjo: Mi ne scias.

Riko: Ankaŭ mi ne.

Konjo: Estas ja porko!

Riko kaj Keko: Jes, estas ja
Poĉjo, estas Poĉjo!

Poĉjo: Ne ridu! Mi iras ludi per
la aŭtomobiloj!

10. ENIGMOJ PRI KVARANGULOJ

Konjo vokas: Poĉjo, ne **koleru**!
Venu al la tablo! Ni volas daŭrigi
la ludon.

ne koleru = ne estu
kolera

Poĉjo venas **ĝentile** al la tablo
kaj eksidas ĉe la tablo. Konjo
diras:

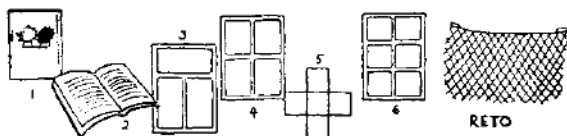
ĝentila estas, kiu
ludas bone, bele
kaj sen kolero

Nun ni ludu pri la kvaranguloj.
Poĉjo, kio estas unu kvarangulo?

Poĉjo: Unu kvarangulo estas bil-
do sur la muro. Kaj Riko, du kvar-
anguloj flanko ĉe flanko, strekoj
staras, strekoj kuŝas. Kio estas tio?

Riko: Ĝi estas **libro**. — Kaj nun
mia enigmo: Tri kvaranguloj flan-
ko ĉe flanko: unu kuŝas super du,

libro: bildo 2. (vidu
paĝon 20!)

fenestro: bildoj 3, 4
kaj 6.

vitro: ni vidas tion,
kio estas ali/flanke
de la vitro

sekvas: venas post
alia

tamen / mal/e,
sen tio

$3 + 3 = 5$
erara kalkulo

plus = kaj, en kal-
kulo

kara / tre bona
estas prava = ne
eraras

kvadrato = kvaran-
gulo kun same
longaj flankoj

rigardas = volas
vidi

komuna al la du
vicoj estas la
kvadrato, kiu estas
en unu kaj en alia

po tri = en ĉiu
vico tri

unu staras apud alia, la tuto estas
kvarangulo. Kio estas tio?

Keko: Ĝi estas **fenestro**. Kaj jen:
kvar kvaranguloj, unu apud alia,
unu super alia, en unu kvar-
angulo?

Konjo: Ankaŭ fenestro, kun kvar
vitroj. Kaj nun sekvas mia enigmo:
Tri kvaranguloj unu super alia, tri
kvaranguloj unu apud alia, ĉiuj
flanko ĉe flanko; **tamen** estas nur
 kvin kvaranguloj. Ĉu vi scias la
solvon?

Poĉjo: Ne, mi ne scias. Ĉu vi ne
eraras? Vi diras, ke tri plus tri
estas kvin, sed estas ja ses?

Konjo: Ne, kara amiko, mi ne
eraras, mi estas tute **prava**. La
solvo estas kruco el kvin **kvadratoj**.
Rigardu la bildon 5, kaj vi vidas ke
unu kvadrato estas **komuna** al la
vico kiu staras, kaj al la vico kiu
kuŝas. — Ĝi estas malfacila enigmo.

Poĉjo: Jes, vi pravas. Sed nun
sekvas facila enigmo: **Po** tri kvad-
ratoj unu sub la alia, po du kvad-

ratoj unu apud la alia. Kio ĝi estas?

Riko: Estas ankoraŭ foje fenestro, nun kun ses vitroj. Sed nun mi ne povas daŭrigi. Mi ne konas objekton kun sep kvadratoj.

Keko: Nek mi tian kun ok kvadratoj.

Konjo: Do mi faros la lastan enigmon pri kvaranguloj: kvarangulo apud kvarangulo estas longa kvarangularo, aro kuŝas super aro, aro staras apud aro, ĉiu kun flanko ĉe flanko apud kvar kvaranguloj. Kio ĝi estas?

Poĉjo: Ree vi diris al mi malfacilan enigmon. Sed, ĉu ĝi estas reto?

Konjo: Jes, ĝi estas reto. Kaj nun ni finas ĉi tiun serion de enigmoj.

Ĉiuj: Bone! Estas fino de la enigmoj. Ni iras ludi.

* * *

MATERIALOJ

El kio estas la libro?

La libro estas el papero. Papero estas la materialo de libroj.

Kio alia estas papera?

Letero estas papera. Ankaŭ bildo povas esti el papero.

fojo: unuan fojon
Riko demandas pri fenestro, duan fojon Keko kaj trian fojon Poĉjo demandas pri fenestro

konas objekton = scias, ke estas tia objekto

nek = kaj ne

lasta = mal/unua

ree = ankoraŭ foje, duan fojon

reto: vidu bildon

finas = diras la lastan vorton

ĉi tiu = tiu, kiu estas ĉe ni aŭ pri kiu ni parolas nun

serio: vico de similaj objektoj en ordo

materialo: tio, el kio iu faras objekton

metalo

ni skribas per skrib-
iloj

kadro: la kvaran-
gulo ĉirkaŭ la
vitroj

ligno venas el arbo

ŝnuro kaj fadeno

fadeno = malgran-
da ŝnuro

oni = mi kaj vi kaj
ĉiuj

aĵo

spiegulo: vidu bildon
sur paĝo 23

Kio estas la materialo de aŭto-
mobilo?

Ĝi estas **metalo**.

El kio estas la skribiloj?

Keko skribas per kreto, Riko de-
segnas la bildon per karbo. Sed
skribilo povas ankaŭ esti metala.

El kio estas la fenestro?

La fenestro estas el vitro. Sed
la **kadro** de la fenestro estas **ligna**.

Kio alia estas el ligno?

Tabloj kaj benkoj estas lignaj.
Nomu kelkajn materialojn!

Materialoj estas ligno, vitro, me-
talo, papero, kreto, karbo kaj mul-
taj aliaj. La materialo de reto estas
ŝnuro kaj fadeno.

Ĉio, kion oni faras el papero
estas paperaĵoj. — Nomu kelkajn
paperaĵojn!

Leteroj, bildoj kaj libroj estas
paperaĵoj.

Nomu lignaĵojn!

Tablo, benko kaj fenestrokadroj
estas lignaĵoj. Ankaŭ la nigra ta-
bulo estas lignaĵo, kaj ankaŭ multaj
ludiloj.

Nomu vitraĵojn!

Fenestro kaj spiegulo estas
vitraĵoj.

Konjo antaŭ spe-
gulo

Konjo vidas sin =
K. vidas Konjon

11. Fenestro kaj spegulo

Keko kaj Riko restas en ĉambro, kie ili ludas, sed Poĉjo iras en alian ĉambron por ludi.

Keko diras: Ni staras ĉi tie antaŭ fenestro kaj ni vidas ĉion kio staras malantaŭ la fenestro; oni nome vidas tra vitro. Sed nun mi parolas per enigmo: Konjo staras antaŭ vitro, sed vidas nur sin mem en la vitro. Kie Konjo staras?

Riko: Ne estas malfacile diveni: ŝi rigardas sin en spegulo. Sed rigardu kio okazas tie, malantaŭ la fenestro, ekster la ĉambro!

Keko: Tie estas knabo kaj li havas rondan objekton. Estas rado! La knabo staras sed la rado kuŝas sur la tero. En la mano li havas bastonon. Kion li volas fari?

Riko: Rigardu, nun li iras al la rado. Ĉu li nur nun trovas la radon?

ĉambro: ĝin ĉir-
kaŭas kvar muroj

li iras en ĉambron:
poste li estas en
ĉambro

li iras por ludi: li
iras kun la volo
ludi

antaŭ (bildo!)
ĉio = ĉiuj objektoj

mal/antaŭ =
ali/flanke

tra

diveni = kompreni
sen scio

okazas: oni aŭ io
faras

ekster = ne en (la
ĉambro)

knabo, bastono kaj
rado
trovas ~ ekvidas

rulas
batas

kuras kaj pelas
rapide

li sekvas, la rado
jam ruliĝas mal-
rapide

falas =
ek/kuŝas

levas = faras, ke ĝi
ekestu super la
tero

star/igas = faras,
ke ĝi staras

tre bele = pli ol
bele

kiel bele!

radioj

kiel? tiel!

al/kuras = kuras al
la rado

atingas = venas al
ĝi

haltas = ne plu iras
aŭ ruliĝas

Keko: Povas esti. Rigardu, nun
li levas la radon kaj starigas ĝin.
Nun li iras kaj rulas la radon per
la bastono.

Riko: Vidu, la rado ruliĝas tre
bele! Kiel bele ĝi ruliĝas! Nun li
batas la radon per la bastono. Li
kuras post la rado kaj pelas ĝin
per la battoj. Rigardu, kiel rapide la
rado nun ruliĝas!

Keko: Jes, oni ne povas vidi la
radiojn de la rado. La rado ruliĝas
tiel rapide, ke la knabo ne povas
kuri same rapide, kiel la rado.
Li sekvas post ĝi.

Riko: Nun la rado jam komencas
ruliĝi malrapide. Mi jam vidas la
radiojn. La knabo alkuras. Sed li
ne atingas ĝin. La rado falas kaj
nun ree kuŝas sur la tero. La rado
ja ne povas stari, kiam ĝi haltas.

Keko: Nun la knabo ankaŭ hal-
tas. Sed li ne falas. Li ekstaras
apud la rado, kiu kuŝas sur la tero.

— Sed nun mi iras por rigardi,
kion Poĉjo faras.

Riko: Ĉu vi ne havas iun radon?
Donu al mi radon! Ankaŭ mi volas
ludi per **tia** rado. Bastonon mi
trovas facile, sed diru, ĉu vi havas
radon?

Keko: **Eble** mi povas trovi ie
radon, kiun mi povas doni al vi.
Sed unue mi iras al Poĉjo, en la
alian ĉambron.

iu = ĝi, li aŭ ŝi aŭ
alia
donas = mal/prenas
D: kia? R: tia!

eble = povas esti
D: kie? R: tie, ĉi tie
aŭ ie!

12. POĈJO MALBONFARAS

Ni scias, ke Keko volas eniri
la ĉambron, kie Poĉjo ludas. Ĉu
li eble **pensas**, ke io estas ne en
ordo?

Muso venas al **vizito**, por ludi
kun Poĉjo. Ili iras kune en la
ludoĉambron. Sed Poĉjo ne volas
nun ludi per ludiloj, li volas de-
segni. Li ne trovas paperon, sed
la muro ja estas blanka. Estas bo-
ne desegni sur ĝi.

mal/bon/faras =
faras malbonon
en/iri ĉambron =
iri en ĉambron

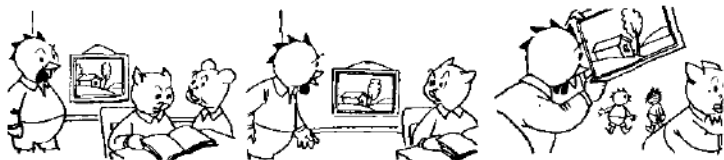
pensas

muso

venas al vizito ĉe
li = venas vidi lin
por ludi aŭ paroli
kun li
ludo/ĉambro

estas malpermesite:
oni diras »ne de-
segnu!!»

admono: »bonvolu
ne desegni!«

ĝoja, malĝoja

pendiĝas = faras
tiel, ke ĝi pendas
kovras ion per bildo
= pendigas aŭ
kuŝiĝas bildon
sur ĝi

legas libron = ri-
gardas la skribon
kaj elparolas ĝin
kondukas bone: fa-
ras ĉion bonan

lerni: legi kaj fari
ion por ekscii ĝin
silentas = nenion
diras

ĉirkaŭe = ĉirkaŭ ili
kial: kion vi volas
per tio?

meti -- pendigi,
starigi aŭ kuŝigi
re:meti -- meti sam-
me kiel antaŭe
kio troviĝas = kion
oni trovas

oni rajtas = ne es-
tas malpermesite

Ne desegnu sur la muro, diras
Muso. Estas **malpermesite!**

Sed Poĉjo ne volas aŭskulti la
admonon. Estas tiel ĝoje fari be-
lajn bildojn.

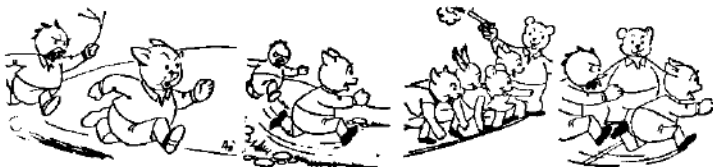
Sed aŭskultu! diras Muso. Mi
aŭdas, ke iu venas! Kion ni nun
faru!

Rapide! diras Poĉjo. Ni prenu la
murbildon! Mi pendigas ĝin mal-
alte, tiel ke ĝi kovras la desegnaĵon,
kaj oni ne plu povas vidi ĝin. Prenu
vi libron! Ni eksidu ĉe la tablo kaj
eklegu!

Nun eniras Keko. Li estas ĝoja
vidi, ke la malgrandaj amikoj
kondukas bone. Ĉu vi rigardas bil-
dojn? Aŭ ĉu vi legas ion por lerni?

Muso kaj Poĉjo **silentas** apud la
libro, kaj Keko komencas rigardi
ĉirkaŭe.

Keko: Sed kial la bildo pendas
tiel malalte? Mi volas ĝin **remeti**.
— Sed kia malbono troviĝas! Vi
ja scias, ke oni ne **rajtas** desegni

sur la muro! La malbonfaro **meritas punon!**

Keko prenas branĉon, sed Poĉjo forkuras tre rapide. Keko sekvas kun branĉo en la mano same rapide!

puno = bato aŭ alia malĝoja sekvo de la malbona faro
li meritas punon = la puno estas prava

13. POĈJO GAJNAS PREMION

Poĉjo kuras antaŭe, Keko sekvas post li sur la vojo. Sed ĉu vi povas diveni, kion ili atingas?

Jen, oni volas **konkuri** pri rapida kuro. Ĉiuj staras sur streko, kaj nun **URSO** pafas, ĉiuj ekkuras, kaj Poĉjo kaj Keko kun la aliaj.

Poĉjo ne pensas pri la **premio**. Li **timas** pri la puno kaj pri Keko. **Tial** li kuras plej rapide el ĉiuj kaj venas la unua al la fino. La celoŝnuron li tuŝas kaj **rompas** per sia korpo, kaj tiel **venkas** la konkuron.

antaŭe = antaŭ
Keko
vojo = streko sur la tero, sur kiu aŭtomobiloj kaj ĉiuj aliaj iras
konkuri = solvi, kiu kuras pli rapide ol la aliaj
pafas: vidu bildon
premio: objekto por tiu, kiu estas pli rapida ol la aliaj
timas: kiu forkuras, tiu timas
tial = sekve de tio
plej = pli ol ĉiuj aliaj
celo = kion oni devas atingi
rompas = faras el ĝi du apartajn ŝnurojn
venkas = estas la plej bona en la konkuro

kato

laŭdas: diras, ke li
estas tre bona
alt/aĵo = alta ob-
jekto, benko aŭ
alia

li ricevas = oni do-
nas al li

re/iras hejmen: al
sia ĉambro

konsento: sama volo
kaj penso

gajni = ricevi en
konkuro

necesa = io, kion
oni devas havi,
sen kio oni ne
volas esti

festi = kun/sidi kaj
ĝoje inter/paroli

trinki

ŝatas = ricevas kun
ĝojo

varma kafo
aŭ teo

sukero: al/dono al
kafo

tro = pli ol bone
preferas = ŝatas pli

pomoj

Due venas Keko kaj tria estas
Kato.

Nun ĉiuj laŭdas Poĉjon kaj Ke-
kon, kaj kun Kato ili ekstaras sur
altaĵo, kaj ricevas la premiojn: la
unuan premion ricevas Poĉjo, la
duan Keko kaj la trian Kato.

Nun la branĉo kuŝas ie sur la
vojo, Keko ne plu scias kie. Li ne
plu pensas pri la puno. La amikoj
reiras hejmen kune, sen malkon-
sento.

Sed la gajnon de la premioj kaj
la grandan venkon estas necese
festi. Kie ni faru la feston? deman-
das Keko.

Ni iru hejmen, respondas Poĉjo.
Kaj kion vi volas trinki en la
festo? Ĉu vi ŝatas kafon aŭ teon
kun sukero? demandas Keko.

Mi ne ŝatas varman trinkaĵon.
Estas jam tro varme kuri sur la
vojo. Mi preferas malvarman trin-
kaĵon. Ĉu ni ne havas hejme
pomojn? Ni faru trinkaĵon el ili.

Kaj nun Keko kaj Poĉjo iras hejmen kaj faras la tablon bela, kaj vokas ankaŭ Rikon al la festo. Ĝoje ili trinkas pomsukon pro la venko de Poĉjo.

Fino bona — ĉio bona.

LOKOJ

En kiu loko estas Keko kaj Poĉjo?

Ili estas en la hejmo.

Kio estas la hejmo?

Ĝi estas domo. La domo konsistas el kelkaj ĉambroj. Unu ĉambro estas la ĉambro de la gepatroj. Alia ĉambro estas tiu de la infanoj. Unu ĉambro estas komuna por ĉiuj, la gepatroj kaj la infanoj. La domo estas la hejmo de la familio. La familio loĝas en sia hejmo.

En kiu loko oni konkuras pri rapida kuro?

Sur la vojo, ekster la hejmo.

Kien kuras Keko kaj Poĉjo?

Ili kuras eksteren, sur la vojon. Poste ili kuras al la celo. Fine, ili revenas hejmen.

suko = trinkajo el pomoj aŭ el alia donajo de arboj aŭ arbetoj
ili trinkas pro la venko = kun ĝojo pri la venko

en kiu loko = kie?

domo = kelkaj ĉambroj unu ĉe la alia
domo konsistas el ĉambroj = kelkaj ĉambroj kune estas domo
infanoj = la gefiloj

loĝas = estas, kuŝas, sidas, staras, ludas, lernas &c

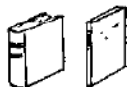
kien = al kiu loko
eksteren = al la ekstero
sur la vojon = al sur vojo
hejmen = al la hejmo

studas = rigardas
por lerni

maldekstra
kaj dekstra
manoj

ambau = la du
ungo: malmola pinto
de fingro
molaj: mano, kato
malmolaj: ligno, me-
talo, vitro

dika libro
maldika libro

sola = unu/nura
ceteraj: ĉiuj, kiujn
oni ne nomas

1 2 3 4 5
3 estas meza el
 kvin

14. NIA MANO

Nun ni studu niajn manojn.

Ni havas du manojn, la **dekstran** kaj la **maldekstran** manon. Poĉjo, kion vi faras per la dekstra mano?

Poĉjo: Per la dekstra mano mi skribas kaj desegnas.

Keko: Ĉu vi povas ion fari per la maldekstra mano?

Riko: Jes, mi povas viŝi tabulon per la maldekstra mano.

Keko: **Ambau** manoj havas kvin fingrojn. Ĉe la fino de ĉiu fingro estas **ungo**. Kia estas la ungo, Konjo?

Konjo: La ungo estas malmola, sed la tuta mano, sen la ungoj, estas mola.

Riko: Antaŭ ĉio la mano de knabino estas mola!

Keko: Kiel mi diras, ambau manoj havas kvin fingrojn. Ĉu vi konas iliajn nomojn?

Poĉjo: La unua estas la **dika** fingro. Ĝi elstaras **sola** en la flanko de la mano. La kvar **ceteraj** staras kune.

Konjo: La dua fingro estas la montra fingro: per ĝi ni montras objektojn.

Riko: Kaj la tria estas la **meza**

fingro, ĉar ambaŭflanke de ĝi staras du fingroj.

Konjo: Kaj la kvara estas ringo-fingro, ĉar sur ĝi ni portas ringojn.

Keko: Sed kiel oni nomas la kvinan, la plej malgrandan fingron? Vi ne scias? Nu, ĝi estas la orelo-fingro, ĉar ĝi estas la sola, kiu povas eniri en la oreleon. — Kaj fine, kio estas en la mezo de la fingroj?

Riko: Estas la manplato.

Keko: Nun kelkaj enigmoj pri la fingroj! Unu ungo, unu fingro, tuta piedo. Kio ĝi estas?

Poĉjo: Hufo de ĉevalo. — Kaj jen: du ungoj, du fingroj, unu piedo?

Riko: Ĝi estas piedo de porko, kun fendhufo! Estas via piedo, ha ha ha! Mia enigmo sekvas: tri fingroj, unu piedo, kio estas?

Konjo: Estas iu birdo. La nomon mi ne scias.

Keko: La nomo de tiu birdo estas vanelo.

Konjo: Kvar fingroj, unu piedo, kio estas?

Poĉjo: Estas piedo de koko. Jen via propra piedo! Estas mia vico ridi! — Kaj nun: kvin ungoj, kvin fingroj?

ĉar = pro tio ke
ambaŭ/flanke =
dekstre kaj mal-
dekstre
portas ~ havas

ringo

orelo

en/iri
plataj estas: pape-
ro, bildo, tabulo
kaj aliaj

hufo ĉevalo

fend/hufo 2

vanelo

koko, kokino kaj
vanelo estas bir-
doj
via propra = nur
via, ne de iu alia

homoj: patro, patrino, infanoj
 $5 + 5 = 10$ dek

Riko: Mano de homo. Sed kiom da fingroj havas la du manoj kune?

Keko: Dek fingrojn. Kvin kaj kvin estas dek.

15. PRI BESTOJ KAJ PIEDOJ

bestoj: porko, kato, muso, birdoj &c
 diversaj: unuj kaj aliaj
 varias: diversaj
 bestoj havas malsaman nombron
 glaso: bildo 1
 certa = ne povas esti erara
 el/diro = mallonga parolo
 invalido kun lambastonoj: bildo 3
 lamas = malbone iras
 bovo: bildo 4
 mar/stelo: bildo 5
 maro = granda akvo
 insekto: muŝo: bildo 6
 ekzemplo: unu el multaj similaj birdoj flugas super tero
 flugilo: per kio oni flugas

Diversaj bestoj havas, kiel ni scias, malsaman nombron da fingroj. Tiel varias ankaŭ la nombro de piedoj. Nomu nun ĉiu en vico beston kun pli kaj pli granda nombro da piedoj! Poĉjo, komencu!

Poĉjo: Unu piedon havas vitra glaso! Ĝi certe ne estas besto...

Riko: Tamen estas bona eldiro. Du piedojn havas koko kaj homo.

Konjo: Tri piedojn havas invalido, kiu lamas kun du lambastonoj.

Keko: Kvar piedojn havas bovo.

Poĉjo: Kvin piedojn havas marstelo.

Riko: Ses piedojn havas diversaj insektoj, ekzemple muŝo. Ĝi kuras per ses piedoj sed flugas per kvar flugiloj.

Konjo: Sep platoj simile al flugiloj **akvon** batas. Tio estas **fiŝo** kiu **naĝas** per sep naĝiloj.

Keko: Jes, ankaŭ la flugiloj kaj naĝiloj estas »piedoj«. Per la piedoj la bestoj **movas** sin: ili iras, kuras flugas kaj naĝas. — Nu, ok piedojn havas **araneo**.

Poĉjo: **Naŭ** piedoj: por tio mi devas trovi invalidon. Estas **kankro** al kiu **mankas** unu piedo.

Riko: Kaj dek piedojn do havas kankro. La kankro havas du grandajn **tondilojn**, per kiuj ĝi fiŝojn fendas kaj **herbojn** tondas.

Keko: Se muŝo sidas sur marstelo, kiom da piedoj estas, Poĉjo?

Poĉjo: Estas kvin plus ses piedoj. Tio estas sama **sumo** kiel dek kaj unu.

Keko: Tre bone! Kaj dek kaj unu estas **dek unu**.

Riko: Do du muŝoj: dek du piedoj!

Keko: **Guste!** Tio estas **duoble** ses.

akvo (H_2O) estas ĉie ĉirkaŭ la tero
fiŝo: bildo 7
naĝas: movas sin en akvo

movas sin: iras, kuras, flugas, naĝas
araneo: bildo 8

naŭ = 9
kankro: bildo 10
ĝi mankas al mi = mi ne havas ĝin

oni tondas per
tondilo: rompas (bildo 9!)

herbo: bildo 11

se: eble muŝo ne sidas sur marstelo, sed ni pensu, kio okazas, se tiel estas

5 + 6 faras sumon de 5 kaj 6

10 + 1 = 11 dek unu

guste = senerare
du/oble ses = 2×6

ezoko: la fiŝo en
bildo 7

rampas: movas sin
sed kuŝas sur la
tero
serpento: bildo 12
raŭpo: bildo 14

du/dek 20

cent 100
ulo = iu homo aŭ
besto
mil 1000
mil/pied/ulo = iu,
kiu havas mil
piedojn (bildo 15)
best/eto = malgran-
da besto
ŝajnas al mi = mi
vidas aŭ pensas ke
ne eĉ: ankaŭ tio
estas tro multe
cent mil 100'000
jam: ne estas nece-
se havi pli
naŭcent mil 900'000

manĝi: en/buŝ/igi,
meti en la buŝon
999'999

Konjo: Kaj **ezoko** kaj muŝo estas
dek tri piedoj!

Poĉjo: Jen enigmo: Dek kvar
piedoj sur herbo iras, **rampas** kiel
serpento?

Keko: Estas **raŭpo** de insekto.
Sed kiom da piedoj havas du
kankroj sume?

Riko: Ili havas **dudek** piedojn.
Kaj tri kankroj havas tridek, kvar
kankroj kvardek piedojn.

Konjo: Kaj dek kankroj havas
cent piedojn. Sed kiom da piedoj
havas **milpiedulo**?

Keko: Milpiedulo estas nomo de
besteto, sed certe ĝi ne havas mil
piedojn. **Ŝajnas** al mi, ke ĝi ne
havas eĉ cent piedojn. — Nun vi
povas paroli pri grandaj nombroj.
Poĉjo, diru la plej grandan nom-
bron, kiun vi povas.

Poĉjo: Se estas cent mil araneoj,
jam pli mi ne volas vidi!

Konjo: Ili jam havas okcent mil
piedojn kune. Sed se estas naŭcent
mil muŝoj, ĉiu el viaj araneoj povas
manĝi po naŭ muŝojn!

Riko: Tamen ankoraŭ pli estas
naŭcent-naŭdek-naŭ-mil naŭcent
naŭdek naŭ muŝoj!

Keko: Kaj se alvenas unu muŝo,
estas mil miloj da muŝoj! Tio estas
unu **miliono**.

Konjo: Mi scias enigmon: Cent
centoj, mil miloj, staras en akvo,
falas sur **seka** tero. Kio estas?

Riko: Aldonu, ke ĝi **kaptas** fiŝojn!

Poĉjo: Mi solvas la enigmon!
Estas reto, estas reto!

1000'000 = 1000x1000
seka = sen/akva
al/donas = diras pli
reto kaptas = reto
prenas fiŝojn, tiel
ke ili ne povas
for/naĝi

16. PROVERBOJ

io = ia aĵo aŭ objekto

Kio mia, tio bona.

Kio min ne tuŝas, (tio) kuŝu kiel
(ĝi) kuŝas.

Kion vi volas, tion vi povas.

Kio iras el **koro**, tio venas al koro.

Kion mi ne sentas, pri tio mi
silentas.

Pli bona io ol nenio.

Per nenio oni faras nenion.

Kion ni havas, tion ni ne volas.

kion ni ne havas, tion ni **ĉasas**.

iu persono aŭ ulo

Ĉiu, kiu ion faras, ankaŭ eraras.

Nur tiu ne eraras, kiu nenion
faras.

Kiu volas, tiu povas.

Kiu volas nenion, tiu havas ĉion.

Kiuj demandas, tiuj ne eraras.

proverbo estas io,
kion oni diras kun
celo, ke lernu tiu,
kiu aŭskultas

koro

Mi sentas ĉion, kio
tuŝas min. Ankaŭ
bestoj sentas, sed
objekto ne sentas
ion.

= per tio, kio estas
nenio, oni ne po-
vas fari ion

ĉasas = post/kuras
kaj volas kapti

persono = homo
kun nomo
ulo: granda homo
= grandulo
bona homo =
bonulo

ecoj = kvalitoj:
bona, granda, alta,
malbona...

frukto: tio, kion donas arbo aŭ herbo: pomo, citrono, oranĝo
kun/uloj estas kune

kreskas: eliras el
semo, kaj pli-
grandiĝas

kornoj
tien = al tiu loko
bonaĵo = bona
objekto
bonaĵo vid/iĝas —
oni vidas bonaĵon
paradizo = loko, kie
ĉio estas tre bona

kvanto = kiom,
multe aŭ mal-
multe
mi opinias tion =
mi pensas, ke es-
tas tiel, kaj mi
volas tion

Neniu komenco estas facila.
Ĉiu komenco estas malfacila.
Ĉiuj birdoj flugas kaj ĉiuj fiŝoj
naĝas.

ia = eco aŭ kvalito
Kia demando, tia respondo.
Nenia malbono sen ia bono.
Kia la semo, tia la frukto.
Ĉia dono estas bono.
Kiaj kunuloj, tiaj kalkuloj.

ie = en iu loko, ien = en iun
lokon, de ie = el iu loko
Nenie estas pli bone ol hejme.
Malbona herbo ĉie kreskas, nenie
oni ĝin semas.
Ie eĉ la kornoj de bovoj estas pli
grandaj ol ĉe ni.
De kie vi venas, tien vi revenas.
Tien okuloj iras, kie bonaĵo vidiĝas.
Paradizo estas tie, kien eĉ birdo ne
flugas.

iom = ia nombro aŭ kvanto
Kiom da kapoj, tiom da opinioj.
En ĉiu malbono estas iom da bono.
Pli bona iom ol neniom.
Kiom da koroj, tiom da volo.
Kiom da havo, tiom da amikoj.

Tabelvortoj

Jen sekvas en **tabelo** la vortoj, kiujn oni povas legi en supraj proverboj.

en/havo	demando r e s p o n d o j				ne/a	ekster tabelo
	necerta	certa	tuta			
objekto, ajo	kio?	io	tio	ĉio	nenio	tablo, koko, homo
persono, ulo	kiu?	iu	tiu	ĉiu	neniu	Keko, mia patro
personoj	kiuj?	iuj	tiuj	ĉiuj	neniuj	Keko kaj Riko
kvalito	kia?	ia	tia	ĉia	nenia	bona, granda
kvalitoj	kiaj?	iaj	tiaj	ĉiaj	neniaj	bonaj, grandaj
loko, en kiu	kie?	ie	tie	ĉie	nenie	en domo, hejme
loko, en kiun	kien?	ien	tien	ĉien	nenien	en domon, hejmen
kvanto, nombro	kiom?	iom	tiom	(ĉiom)	neniom	tri kokoj

Kio ajn = pri kio oni nur povas pensi

ajn = ĉio, sen manko

Kio **ajn** estas bona, tion oni volas.

Kiu **ajn** volas, tiu ankaŭ povas.

Kie **ajn** iu loĝas, tie estas hejmo.

Ne estas bone diri kian **ajn veron**.

diras veron, kiu parolas tion, kion li pensas, sentas kaj opinias

Kiom **ajn** vi donas, io ankoraŭ mankas.

ĉi = proksima

proksima = apud mi, ĉe mi

Ĉi tion ni ĉiuj scias.

Tiu estas bona, ĉi tiu pli bona.

Malbone tie, nebone ĉi tie, bone nenie.

Marĉo tie, mole ĉi tie, seka tero nenie.

marĉo = malseka tero

17. LA KORVO SUR LA PONTO

rivero kaj ponto

fluas = movas sin
malsupren simile
kiel akvo

viro kaj vir/ino es-
tas homoj

ujo = io, en kio es-
tas io

oni lakas per peniko

trempl = mal/sek/-
igi en akvo aŭ
lako aŭ alia ma-
terialo kiu fluas

korvo: tute nigra
birdo

bordo = tero ĉe
maro aŭ rivero

preta = nenlon oni
devas plu fari al

ĝi

iras for de io = el
la proksimo de ĝi

lak/ujo = ujo por
lako

firma = seka, sur
kiu oni povas bo-
ne iri aŭ stari

freŝa: mola, mal-
seka

sci/vola

Jen estas rivero, kaj ponto super la rivero. En la rivero fluas multe da akvo.

Viro venas al la rivero. Li volas laki la ponton. En sia mano li portas lakon en ujo kaj penikon. La viro iras sur la ponton, trempas la penikon en lako kaj komencas laki la ponton.

Super la ponto flugas nigra birdo, korvo. Ĝi flugas al la ponto kaj eksidas sur branĉo de arbo sur la bordo de la rivero. La viro lakas la ponton.

Nun la ponto estas **preta**: la lako kuŝas bone kaj bele sur la ponto. Nenie mankas lako. La viro iras for de la ponto kun la lakujo kaj peniko. Sed la lako ankoraŭ ne estas seka kaj **firma**. Ĝi estas tute **freŝa**.

Nun la korvo flugas al la ponto. Kion ĝi volas de ĝi? Ĝi estas nur **scivola**. Ĝi volas ekscii, kia la ponto estas.

vosto fiksiga

beko fiksiga

vosto fiksiga

La korvo flugas sur la ponton. Ĝi eksidas sur la ponto. Sed kio nun okazas? La **vosto fiksiga** en la freŝa lako.

La korvo volas forflugi. Ĝi **klinas** sin antaŭen kaj levas la voston. La vosto malfiksiga, sed la **beko fiksiga**.

La korvo klinas sin malantaŭen. La beko malfiksiga, sed la vosto fiksiga. Post tio la vosto **liberiga**, sed la beko fiksiga. La beko liberiga, la vosto fiksiga. La korvo ne povas liberigi kaj forflugi, sed restas **balanci** sur la ponto.

Nun la viro revenas. Li volas vidi, ĉu la ponto estas preta, ĉu la lako estas bone seka kaj firma. Sed jam malproksime li vidas la korvon sur la ponto. Li trovas bastonon sur la tero, ekprenas ĝin en la manon, levas ĝin de la tero kaj kuras al la ponto kun la bastono en la mano.

La viro alvenas. Ĉe la ponto li batas la korvon per la bastono. La

vosto: la malantaŭo de besto aŭ birdo
fiksiga = ne povas foriri

forflugi
klinas sin antaŭen = levas la voston kaj mallevas la kapon

malfiksiga: ne estas plu fiksa

beko: firma buŝo de birdo

libera = ne fiksa, povas foriri, se ĝi volas

balanci = klini tien, reen

jam malproksime = li ne devas veni pli proksimen
ekprenas

kaptilo: ilo per kiu
oni kaptas
vergo: longa, mal-
dika bastono

J

hoko: metala fiks-
ilo
vermo: sen/pieda
besteto
larĝa
mallarĝa

malalte = en ma-
lalta loko
venas de alte = el-
iras el alta loko
malalten = al mal-
alta loko
pluvo = akvo, kiu
falas el nuboj en
multaj malgran-
daj rondaj kvan-
toj (gutoj)

nubo kaj pluvo
el iri: iri el la domo

vosto malfiksiĝas, la piedoj mal-
fiksiĝas. La tuta korvo liberigas
kaj forflugas.

Nun la viro eksidas sur la bordo
de la rivero, kie naĝas fiŝoj. La viro
havas kaptilon: **vergon** kun fadeno
kaj **hoko**. Li kaptas fiŝojn. Sur la
hoko estas **vermo**, kiun la fiŝo volas
manĝi. La fiŝo kaptas la vermon,
la hoko fiksiĝas en la buŝo de la
fiŝo, la viro levas la fiŝon kun la
kaptilo el la akvo. Kaj fine la viro
manĝas la fiŝon.

Esti ie, iri ien

Akvo fluas en la mallarĝa rive-
ro en la larĝan maron — kaj akvo
estas en la maro.

Kiu volas naĝi, tiu iras en la
akvon, kaj tie, en la akvo, li naĝas
kun la fiŝoj.

Maro estas malalte — kaj akvo
fluas de alte malalten.

Ni iras sur la tero — sed **pluvo**
falas sur la teron el nuboj.

Kiu iras unua, antaŭ la aliaj,
tiu iras antaŭe — kaj ĉiu, kiu iras,
iras antaŭen.

Poĉjo iras en la ĉambron, kaj li
ludas en la ĉambro.

Poĉjo kaj Keko eliras sur la vo-
jon — kaj ili kuras sur la vojo.

horloĝo

montriloj

18. POĈJO NE KOMPRENAS LA HORLOĜON

Poĉjo volas iri eksteren por ludi. Li petas de Keko la permeson eliri. Keko respondas, ke li **volonte** permesas tion. Sed vi devas esti hejme je la sesa horo, ĉar tiam ni manĝas.

Sed kiel mi scias, kiam estas la sesa horo? demandas Poĉjo.

Rigardu, jen estas **horloĝo**. Ĝi montras la **tempon**. Metu ĝin en vian **poŝon**. Rigardu nun: vi vidas tie du strekojn, kiuj movas sin, kaj en rondo la **numerojn de 1 ĝis 12**. La strekoj estas la **montriloj**: ili montras la horojn kaj minutojn. La longa montrilo montras la minutojn kaj la mallonga la horojn.

Poĉjo: Sed kio estas la malgranda rondo kun tre malgranda montrilo?

Ĝi montras la **sekundojn**. Sed vi ne bezonas pensi pri la minutoj kaj sekundoj. Rigardu, la du montriloj nun estas en **formo** de angulo. Sed

eksteren: ekster la domon
peto: bonvolu iri
permeso: iru, se vi volas

ordono: iru, ne restu tie!!
malpermeso: ne iru!!

volonte = kun ĝojo
je la 6:a horo la horloĝo montras 6.0

tiam = en tiu tempo/punkto

kiam = en kiu tempo/punkto

horloĝo: bildo supre tempon montras la horloĝo

poŝo = malgranda sako

numeroj: signoj de nombroj: 1, 7, 12, 23 &c

de 1 ĝis 12: unua estas 1, lasta estas 12.

60 minutoj = unu horo

60 sekundoj = 1 minuto

vi ne bezonas tion = vi povas bone esti sen tio

formoj: triangula, kvadrata, ronda, ovoforma &c

rekta kurba
linioj
supre / tre alte
momento = tem-
po/punkto

je la sesa horo ili formas **rektan li-
nion**. Tiam unu montrilo staras
rekte **supren** kaj la alia pendas
rekte **malsupren**. Je tiu **momento**
vi devas esti hejme!

Poĉjo kuras

boato

Poĉjo remas

afero = aĵo pri kiu
oni parolas
ligas = fiksas per
ŝnuro

forta povas multe
levi
laca: la ferto jam
estas malgranda

Poĉjo opinias, ke li komprenas la
aferon bone. Li eliras kaj kuras al
la bordo. Tie estas **boato** ĉe la bor-
do. Poĉjo malligas la boaton kaj
komencas **remi**. Li remas per ĉiuj
fortoj tiel ke la **ŝvito** fluas sur lia
kapo. Laca li rigardas la horloĝon.
Ni vidas, ke ĝi montras 10 minu-
tojn antaŭ la sesa, sed Poĉjo ne
komprenas tion. Li nur vidas, ke
la montriloj ne formas rektan li-
nion. Restas do ankoraŭ tempo.

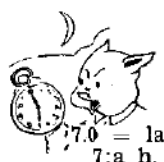
Poĉjo ŝvitas

5.50 = 10 minutoj
antaŭ la 6:a

6.20 = 20 min.
post la 6:a

7.0 = la
7:a h.

Tamen li **turnas** la boaton kaj komencas remi hejmen. Kiam li estas ĉe la hejma bordo, li ligas la boaton kaj rigardas la horloĝon. Ankoraŭ ĝi ne formas rekton, li pensas. (Tamen estas jam 20 minutoj post la sesa, kiel ni vidas, sed tio estas enigmo al Poĉjo).

Li do eniras en la **korton** kaj prenas **sagojn** en la manon. En la dua mano li portas celtabulon. Ĝin li pendigas ĉe la muro. Kaj li komencas **jeti** sagojn al la celtabulo.

Tiel la tempo **pasas** ĝis Poĉjo sentas sin tre laca. La montriloj ankoraŭ ne staras rekte, ho, ho! (Estas ja la sepa horo!) Poĉjo tamen eniras kaj trovas Rikon, kiu sidas ĉe tablo kaj legas libron. Li diras: Kara amiko, nun vi estas tre malfrua: la manĝo jam estas for. Ĉu vi tamen ne komprenas la horloĝon? Vi devas nun iri **dormi** sen la vespera manĝo.

turnas: unue la boato montras for de la hejmo, poste li turnas, kaj ĝi montras al la hejmo

korto = tero tute proksima al la domo
celtabulo

tempo pasas, montriloj moviĝas; homo pasas, la piedoj moviĝas, li alvenas, ne haltas kaj iras antaŭen ho!

frua venas, kiu venas antaŭ la fiksitita tempo, malfrua venas post la fiksitita tempo

dormi: kuŝi sen/mova, kun fermitaj okuloj

la 6:a vespere = la 18:a horo

sagoj en la mano de Poĉjo

Poĉjo jetas

19. LECIONO PRI LA TEMPO

leciono = instrua
horo

ne havas ideon =
nenion scias

li instruas nin =
li donas al ni ad-
monojn, sciojn kaj
konojn por ke ni
lernu

krom tio = ekster
tio, kion mi diras

troa = nebezona,
superflua (pensu
pri akvo, kiu fluas
super la bordojn)

almenaŭ mi = se
ne aliaj, tamen mi

tago = 24 horoj
aprilo: tion vidu
poste!

cifer/plato: plata
rondajo kun cife-
roj

signifas = estas
signoj de

dividas: la strek/-
etoj sidas unu

apud alia, ĉie sa-
me proksime unu

al la alia

ĉiuj partoj kune es-
tas la tuto

inter 1 kaj 5 estas 2,
3 kaj 4

Keko: Aŭdu nun ĉiuj! Ni scias,
ke Poĉjo ne havas eĉ ideon pri la
horloĝo, kaj ni devas instrui ĝin
al li. **Krom** tio, mi pensas ke la
instruo ne estas malbona aŭ troa
kaj superflua al vi aliaj.

Riko: Mi almenaŭ jam scias ĉion
pri la tempo.

Keko: Ĉu vere? Diru do, kiom da
tagoj estas en aprilo?

Riko: Nu, eble tridek unu.

Keko: Jen, ankaŭ vi ne scias. Sed
ni komencu per la horloĝo. Vi jam
scias, ke la numeroj sur la ciferpla-
to de la horloĝo signifas la horojn,
de 1 ĝis 12. Nu, Poĉjo, kiu montrilo
montras la horojn?

Poĉjo: La mallonga. Sed kiel la
longa montras la minutojn?

Keko: Ekster la ciferoj vi vidas
rondon, kiun malgrandaj streket-
oj dividas en sesdek partoj. Tiu es-
tas la minuta divido. **Inter** du nu-
meroj estas ĉie kvin minutoj. Nun

vi povas legi, kion la diversaj bil-
doj de horloĝo montras, se mi di-
ras, ke nul minutoj estas supre,
ĉe la numero 12. (Paĝoj 41 kaj 42.)

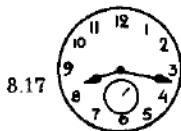
Poĉjo: Jen, la unua montras kvin 4.05
minutojn post la kvara, aŭ »kvaran
horon kaj kvin minutojn».

Riko: Kaj alia montras pre-
cize la dekan horon. Tio estas deka
horu, nul minutoj. precize la deka =
10.0

Konjo: Kaj tie estas kvina horo 5.50
kvindek minutoj, kaj jen sesa horo 6.20
dudek minutoj.

Poĉjo: Kaj fine precize la sepa 7.0
horu.

Keko: Restas ankoraŭ unu hor-
loĝo. Ĝia montro estas oka horo
deksep minutoj. — Sed la **tagnokto**
estas dudek kvar horoj. La **tago** ko-
menciĝas je la sesa horo **matene**:
tio estas la limo inter **nokto** kaj ta-
go. La ombrojn de la nokto forpelas
la **suno**, kiu leviĝas. La mezo de la
tago, tagmezo, estas je la 12:a ho-
ro. Post tio sekvas la 13:a, la 14:a
horu **ktp.** Sed, ĉar nia horloĝo ha-
vas nur 12 numerojn, je la 13:a ĝi
montras la numeron 1, je la dek-
kvara la numeron 2, ktp. Tiujn
horojn oni nomas ankaŭ »unua
posttagmeze», »dua posttagmeze»,

tagnokto = tago +
nokto
en nokto ĉio estas
nigra
tago: la horoj 6...18
matena horo: la se-
sa 6.0
limo: punkto aŭ li-
nio kie ili tuŝas
unu la alian

suno

leviĝas = levas sin
ktp. — kaj tiel plu
post tag/meze

laŭ bezono =
 kiam vi bezonas
 anstataŭ tio = en
 la loko de tio, por
 diri la samon
 leganto = tiu, kiu
 legas
 D: kioma? R: la 8:a!
 semajno = 7 tagoj
 la tagoj de semajno:
 dimanĉo
 lundo
 mardo
 merkredo
 ĵaŭdo
 vendredo
 sabato
 la pli multo de ĉio
 estas **ordinara** =
 ĉiutaga
 labori = movi la
 manojn por preti-
 gi ion
 kiu ripozas, tiu or-
 dinare kuŝas; plej
 bona ripozo estas
 dormo
 plej/parte = en
 plej multaj oka-
 zoj
 laŭ = sekve de
 religioj: krist/ana,
 mose/ana kaj ma-
 homet/ana (Kris-
 to, Moseo, Maho-
 meto)

ktp. — Je la dekokaj alvenas la ves-
 pero, ekestas nokto. La noktomeza
 horo estas la 24:a. Ĝi estas ankaŭ
 la nula horo de la nova tagnokto
 (0.).

Poĉjo: Estas malbona afero, ke
 ni devas tiel multe kalkuli pri la
 horoj.

Keko: Nu, vi povas diri nur la
 numerojn de la ciferplato, kaj **laŭ**
 bezono aldoni »antaŭtagmeze» aŭ
 »posttagmeze».

Riko: Sed **anstataŭ** la longaj
 vortoj »antaŭtagmeze» kaj »post-
 tagmeze» oni ja ankaŭ povas diri
 ekz. »la sesa horo matene» aŭ »la
 kvina horo vespere», ĉu ne?

Keko: Jes, vi pravas. Tio sig-
 nifas la samon.

— La leganto diru, **kioma** horo
 estas nun!

20. LA SEMAJNO

Sep tagoj kaj noktoj estas unu
semajno. En la semajno estas ses
ordinaraj tagoj. En la ordinaraj
 tagoj ni **laboras**. Ili do estas la-
 bortagoj. En unu tago ni ne labo-
 ras: tiam ni **ripozas**. La ripoza tago
 varias, plejparte laŭ la **religio**: la
kristanoj havas la dimanĉon, la
moseanoj la sabaton kaj la maho-

metanoj la vendredon kiel ripozan tagon.

La unua tago de la semajno estas dimanĉo. La dua tago estas lundo, la tria mardo, la kvara estas merkredo, la kvina estas ĵaŭdo, la sesa vendredo kaj la sepa sabato.

Merkredo, kiu estas la meza tago de la semajno, havas en pluraj lingvoj la nomon »semajnomezo».

Se nun, hodiaŭ estas merkredo, hieraŭ estis mardo kaj morgaŭ estos ĵaŭdo. Antaŭhieraŭ do estis lundo kaj postmorgaŭ estos vendredo.

Por lerni la semajnajn tagojn ni legu kelkajn fojojn la sekvan versaĵon, ĝis ni memoros ĝin:

La semajno

Jen rimedo por bonstato:

Lundo, mardo kaj merkredo
plie ĵaŭdo kaj vendredo
kaj krom tio eĉ sabato
estu tagoj de laboro,
sed ripozu kun humoro
dum dimanĉo. Sen eraro
en memoro — **kalendaro.**

mi havas kreton/kiel
skribilon = mi
havas ĝin por
skribi

pluraj = pli ol unu-
du

lingvo: parolo kaj
skribo, per kiu ni
komprenas unu la
alian

hodiaŭ = en ĉi tiu
tago

hieraŭ morgaŭ
kio jam estis kaj
pasis, tio ne plu
re/venos nek es-
tos

antaŭ/hieraŭ estis
la tago antaŭ la
hieraŭo

post/morgaŭ estos la
tago post la mor-
gaŭo

verso: »jen rimedo
por bonstato»;
kelkaj versoj estas
vers/aĵo (skrib/aĵo
el versoj)

memoras = havas
en la kapo, povas
re/diri kiam ajn
rimedo: ilo aŭ vojo
aŭ laborordo

bon/stata homo ha-
vas fortan korpon,
estas ĝoja kaj vo-
las labori

pli/e = ankoraŭ pli
kun bona humoro
= ĝoja, sen timo
kaj sen ŝvito

dum la tago = de
la mateno ĝis la
vespero

kalendaro = kalku-
laro kaj divido de
tempo

luno
mensogas = diras
malveron
ĉapitro: parto de
legajo

latino: malnova
lingvo

ŝerco: luda diro

rimarki = vidi kaj
ekscii
ĉiam = ĉia/tempe
ciklo = ronda serio
nova = kiu antaŭe
ne estis
vid/eblo = kiun oni
povas vidi
arko = parto de
rondo
du.on/rondo = 1/2
rondo

unua kvar/ono (1/4)
plen/luno
tria kvarono

1 plena, 2 neplena,
3 malplena

Ĉu vi aŭdis diri, ke la **luno** mensogas?

Kiel vi povos legi en la sekva **ĉapitro**, la **luno** kreskas dum du semajnoj kaj poste malkreskas dum same longa tempo. Sed kiam ĝi malkreskas, ĝi similas al C, per kiu litero komenciĝas la vorto »kreski» laŭ la **latina** skribo. Kaj kiam la **luno** kreskas, ĝi havas la formon de D, kiu estas la unua litero en »dekreski» kaj »depreni», kiuj ja signifas malkreski kaj malgrandigi.

De tio devenas la ŝerco diro, ke la **luno** mensogas.

21. LA MONATOJ KAJ LA JARO

Jam frue la homoj rimarkis, ke la formo de la **luno** varias, kaj ĉiam post paso de sama tempo revenas samaj formoj. La **lunciklo** konsistas el jenaj formoj: **novluno** estas tute nigra kaj **nevidebla**, sekvas mallarĝa **arko**, kiu iom post iom larĝiĝas ĝis **duonrondo**. Tiun oni nomas la unua kvarono. Poste ĝi kreskas pli, ĝis tuta rondo, kiun oni nomas **plenluno**. Sekvas malkresko, unue ĝis la tria kvarono, kaj poste ĉiam pli mallarĝa arko, ĝis ne-

videbla novluno. Tio estas la lunciklo, kiu **daŭras proksimume 27** kaj trionon da tagnoktoj.

La **monato** estis **origine** la proksimuma lunciklo, 28 tagoj. Sed la plej rimarkeblaj **ŝanĝoj** ĉirkaŭ ni, en la **natur**o, dependas de la ciklo de la suno, la **jaro**, kiu daŭras tricent sesdek kvin tagojn kaj unu kvaronon, proksimume. Nun oni volis, ke la jaro enhavu precize dek du monatojn, kaj tial la longeco de la monato varias inter 28 kaj 31 tagoj, kaj la jaro enhavas kvindek du semajnojn plus unu aŭ du tagojn.

Kiuj estas la nomoj de la monatoj? La unua monato estas **januaro**, la dua estas **februaro**, la tria **marto**, la kvara **aprilo**, la kvina **majo** kaj la sesa **junio**, per kio finiĝas la unua duono de la jaro. Poste sekvas la sepa monato, **julio**, la oka **aŭgusto** kaj la naŭa **septembro**. La deka monato estas **oktobro**, la dekunua **novembro** kaj la dekdua **decembro**. Tiuj nomoj estas komunaj por la plejparto de la lingvoj, sed ekzemple ne por **finnoj**.

Kiel ni jam diris, la jaro ordinare havas 365 tagojn, sed post tri

movo daŭras 1 horon = la tempo de ekmoviĝo ĝis halto estas 1 horo
proksimume = ne/precize, iom pli aŭ malpli
monato = lunciklo
origino = komenco, de/vieno
rimark/abl/a = kion oni povas rimarki
ŝanĝo = mal/sam/igo
naturo = ĉio ĉirkaŭ ni
de/pendi = sekvi dev/ige
jaro = sunciklo
= 365 aŭ 366 tagoj
= 12 monatoj
= 52 semajnoj + 1 aŭ 2 tagoj
eco = kvalito

La monatoj:

- I januaro
- II februaro
- III marto
- IV aprilo
- V majo
- VI junio
- VII julio
- VIII aŭgusto
- IX septembro
- X oktobro
- XI novembro
- XII decembro

finnoj loĝas en
Finn/lando =
Suomi

super/jaro havas
unu tagon super
la ordinara nombro,
366.

regula = simila en
ĉiuj partoj

ne/regul/aĵo =
punkto neregula

por ke vi povu =
en la celo

eble/igi al vi
noti: fiksi en la me-

moron aŭ fari
malgrandan

skribajon por tio

april' = aprilo; en
versaĵo oni povas
formeti »»

uzi = preni kiel ri-
medon por atingi
celon

pasinta tempo:
tempo kiu es-

tis kaj pasis
estonta tempo:

tempo, kiu venos
kaj estos

nigr/igas = faras
nigra

en lumo ni vidas;
tago estas luma,

nokto malluma

labor/igi = meti iun
en laboron

sem/ado estas tio,
kion oni faras,

kiam oni semas

kun/mangado = oni
mangas kune

sata ne bezonas
mangajon; mal-

sata volas manĝi
trinki/igi = doni al

iu trinki

ordinaraj jaroj sekvas **superjaro**,
kiu havas tricent sesdek ses tagojn.
La supertago estas en februaro,
kiu do tiam estas pli longa ol en
ordinaraj jaroj.

Nia kalendaro do ne estas **regula**.
Por ke vi povu bone noti en la me-
morio la neregulaĵojn de la kalen-
daro ni donas malgrandan versa-
ĵon:

La jaro

Tridek tagoj en septembro,

en april', juni', novembro.

Dudek ok en februaro,

dudek naŭ je superjaro.

Restas sep monatoj, kiuj

havas tridek unu ĉiuj.

Diru la nomojn de la monatoj,
kiuj havas tridek unu tagojn!

Nun, kiam ni konas la tutan ka-
lendaron kaj lernis la **uzon** de **pa-**
sinta kaj **estonta** tempo, ni povos
pli libere paroli pri ĉio.

22. PROVERBOJ (igas, iĝas)

Nokte ĉion nigrigas, tago ĉion
lumigas.

Mateno laborigas, vespero ripoz-
igas.

Semado lacigas, frukto ĝojigas.

Kunmanĝado satigas, kunlaboro amikigas.

Vi min trinkigis, mi vin manĝigis.
Nigran korvon **lavado** ne blankigas.
Suno sekigas, kion pluvo malsek-
igis.

Sano rektigas, malsano kurbigas.
Kio komenciĝis, tio ankaŭ finiĝos.
Kun kiu vi kuniĝis, tia vi fariĝos.
Korvo ne blankiĝas per lavado.
Kio malsekiĝis per pluvo, tio sekiĝos
en sunbrilo.

Muso satiĝis, manĝaĵo malboniĝis.

Keko lavas la ma-
nojn; lav/ado = la
laboro de tiu, kiu
lavas

sano = bona stato
de la korpo

rekt/igas = faras
rekta

kurb/igas = faras
kurba

komenc/igis = ha-
vis komencon

fin/igos = havos
finon

kuniĝi = ludi, labo-
ri, loĝi kun iu

fariĝas = iĝas,
ekestas: fariĝas

nigra = nigriĝas,
ekestas nigra

brila estas la sun-
lumo

eterna = por ĉiu
tempo

23. LA ETERNA KALENDARO

Nun ni sekvos Kekon kaj Rikon
kaj iliajn amikojn tra la tuta jaro,
en kalendara ordo, monaton post
monato.

Sed en tiuj ĉapitroj ni volas doni
ankaŭ **eternan** kalendaron, per kiu
vi povas rapide trovi, kiu estas la
semajna tago de kiu ajn **dato**.

Ekzistas pluraj **specoj** de eterna
kalendaro. Sed la plej **simpla** estas
jena:

dato = tago, fiksita
per sciigo de jaro,
monato, tago

speco = aro da si-
milaj aĵoj

simpla = facile
komprenebla

Dimanĉaj literoj
de 1957 ĝis 1989

G	F	E	D	C	B	A
57	58	59	60	60	61	
62	63	64	64	65	66	67
68	68	69	70	71	72	72
73	74	75	76	76	77	78
79	80	80	81	82	83	84
84	85	86	87	88	88	89

pro tio = sekve de
tio, ĉar estas tiel

estas nomata =
oni nomas ĝin

ripetiĝas = revenas
simila

sufiĉas = pli ne
estas bezone

Krist/nasko = la
festo de la infano
Kristo, la 25-an de
decembro

JANUARO							
A	B	C	D	E	F	G	
1	2	3	4	5	6	7	
8	9	10	11	12	13	14	
15	16	17	18	19	20	21	
22	23	24	25	26	27	28	
29	30	31					

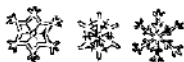
vintra: decembro ĝis
februaro

Oni ordigas la tagojn de ĉiu monato sub la literoj A ĝis G. Se la jaro komenciĝas per dimanĉo, ĉiuj datoj sub la litero A estas dimanĉoj. En aliaj jaroj la dimanĉoj okazas sub alia litero, kiu **pro tio estas** nomata la »dimanĉa litero«. En superjaroj tamen estas du dimanĉaj literoj, unu por januaro kaj februaro, alia por la aliaj monatoj. En apuda tabelo vi trovas la dimanĉajn literojn por pli ol 30 jaroj, en ses linioj. Vi povas mem daŭrigi la tabelon: ĝi **ripetiĝas** ĉiam en la sesa linio pri la loko de la superjaroj kun du literoj. Tiel vi ricevas seneraran tabelon inter la jaroj 1900 kaj 2100, kaj tio eble **sufiĉas**.

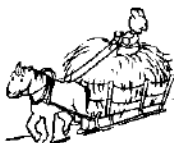
Se vi havas nunjaran kalendaron, sed ne tiun por la nova jaro, kiu sekvas, memoru, ke la nova jaro komenciĝas per sama semajna tago, kiu nunjare estas je la unua de majo kaj je la Kristnasko.

24. LA MIRINDA KAPTAJO DE POĈJO

Nova jaro komenciĝas per januaro. Ĝi estas jam vere **vintra** monato. Jam de longe ne falis pluvakvo el la nuboj, sed malvarmaj

neĝokristaloj
kristaloj = brilaj,
regulformaj aĵoj

sledo kaj ĉevalo

vestaĵoj

etaj kristaloj de neĝo. La neĝo falis jam tiel ofte, ke ĝi tegis la vojojn, arbarojn kaj kampojn. Fine fariĝis tiel malvarme, ke glacio kovris la lagojn kaj la maron en la insularo. Antaŭ la vintro kaj neĝfalo oni povis veturi per aŭtomobiloj kaj aliaj radveturiloj nur sur la vojoj. Sed nun la glacio kaj la neĝokovrita tero en arbaroj kaj kampoj estas bona vojo por vintraj veturiloj, sledoj kaj sledetoj, kiuj glitas sur ĝi.

Sub la glacio vivas ankaŭ en vintro la fiŝoj. Poĉjo diras: Eble ni povus kapti kelkajn fiŝojn, se ni elirus kun la kaptiloj!

Sed kial ne eliri? respondas Keko.

Estas tro malvarme!

Certe estas malvarme ekstere. Sed ĉe tio ja helpas varmaj vestaĵoj, instigas Keko.

Poĉjo konsentas. Li elprenas la fiŝkaptilojn el tenejo kaj metas ilin en keston. Keko prenas sledeton kaj Poĉjo eksidas sur ĝi kun benketo kaj la fiŝkaptiloj sur la genuoj. Kaj

eta tre malgranda
ofte = multfoje
tegi = formi supra-
jon. kovri
kampo = senarba
larga tero
glacio: firma kovra-
jo sur malvarma
akvo
lago = iom granda
akvo, ĉirkaŭ kiu
estas tero ĉiuflan-
ke
insulo = negranda
tero, kiun ĉirkaŭas
lago aŭ maro
veturi = antaŭeniri
per aŭtomobilo aŭ
alia veturilo
radveturilo = vetu-
rilo kun radoj
neĝokovrita =
kion neĝo kovris
glitas = sin movas
unu sur la alia
sen radoj
vivas: sin movas,
manĝas ktp.
povus = necert-
eco: eble ni havos
fiŝojn eble ne
helpas = faciligas
instigas = antaŭen-
igas per admonaj
vortoj
teni: havi en mano
aŭ atingeble
kesto: ligna ujo
kvarangula
genuoj: bildo p. 54

puŝas: formovas per la manoj energio — fonto de forto

truo en glacio:

loko, kie la glacio estas rompita kaj la akvo videbla fono — loko, kie akvo fluas el la tero

atendi — resti kaj fari nenion ĝis io okazos

peco — parto el tuto allogas: »petas» veni

baldaŭ — post mal-longa tempo

tiras — manoj movas al si per pli-malpli granda forto

tuj — sen atendo

envio — malĝojo pri tio, ke oni ne havas tion, kion alia havas

pacience — sen movigantaj sentoj

rapide ili veturas al la bordo, dum Keko skutas kaj puŝas la sledon kun forto kaj energio.

Sur la glacio la amikoj haltas. Ili faras truon en la glacio, similan al fono sur tero, kie oni prenas akvon. Keko eksidas sur la sledeto, Poĉjo sur la benketo, kaj ambaŭ mallevas la hokon sub la glacieron.

Ofte oni devas longe sidi kaj atendi, ĉu la fiŝoj venos por kapti la vermon aŭ alian pecon da manĝaĵo, kiu kovras la hokon kaj allogas la fiŝojn. Sed nun, Keko baldaŭ sentas ke io tiras je la fadeno. Keko suprentiras la hokon kaj tuj levas belan fiŝon sur la glacieron.

Poĉjo alrigardas kun envio. Tamen, li sidas pacience kaj atendas,

Keko skutas: movas per piedo veturilon, perko sidas en la skutsledo kun la iloj sur genuoj

en la **espero**, ke ankaŭ li baldaŭ havos sian fiŝon.

Kaj vere ankaŭ Poĉjo fine sentas ektiron je la fadeno. Li suprentiras la kaptilon, sed ĉu vi povas diveni, kion li levas el la maro? **Boton!** KREDU aŭ malkREDU, estas vere malnova, truhava boto.

Tamen, ankaŭ la boton oni devas studi. Kiu scias, pro kio ĝi fiksiĝis je la hoko.

Nekredeble! Enestas fiŝo. Granda ezoko falas el la boto.

Poĉjo estas feliĉa. Sed li diras: ni devas kunporti hejmen ankaŭ la boton. Se ni rakontus al Konjo pri la mirinda okazaĵo kaj ne povus montri la boton, ŝi certe ne kredus nin.

Komparu la kaptaĵojn de Keko kaj Poĉjo: kiu el la knaboj estis pli bonsorta?

espero = ĝoja atendo, kun certeco pri tio, ke io venos

boto: granda piedvestaĵo, vidu bildon
kredas = opinias vera
truhava havas truojn

ne/kredebla = kion oni ne povas kredi
feliĉa: ĝoja pri tio, ke li havas ĉion, nenio mankas
rakonti: pri/paroli ion, kio okazis
mirinda: io, kion oni ne povis atendi nek esperi
kompari: meti unu apud la alia kaj pripensi la malŝimilecojn
sorto: feliĉa aŭ malfeliĉa okazaĵo

25. LA KAŜLUDO

decidi: fiksi sian
opinion aŭ volon
post pripenso
kaŝi: meti ien, kie
oni ne vidas ĝin
serĉi: rigardi ĉie,
ĝis oni trovas
kaŝejo = loko, kie
kaŝi ion
vestaĵejo: ĉambreto,
kie oni metas
vestaĵojn
vasta = longa kaj
larĝa
aero: la gaso ĉirkaŭ
kaj super la tero
kaj ni
paŝo = la piedo
tuŝas la teron ĉe
ĉiu paŝo
se nerio okazas, oni
komencas enui
spiri = enigi kaj
eligi aeron
planko: vidu bildon
ronki: spiri aŭdeble
dum dormo

La kokoj kaj Poĉjo decidis ludi sinkaŝon. Poĉjo devos serĉi la kokofratojn, kiuj sin kaŝos.

Poĉjo kovras la okulojn per la manoj kaj komencas kalkuli: 1, 2, 3, 4, 5, ktp. Sed Keko kaj Riko forkuras por trovi bonan kaŝejon.

Jen, la vestaĵejo estas bona kaŝejo! Keko kaj Riko sidas silente en la malvasta vestaĵejo. Ili jam baldaŭ sentas mankon de aero. Poĉjo ja devus serĉi ilin, sed neniun paŝon oni aŭdas. Kio do okazis? La kokoj jam enuas atendi, kaj eliras por spiri libere. Kaj nun Keko kaj Riko ekserĉas Poĉjon.

Jen Poĉjo sidas kun fermitaj okuloj en angulo de la ĉambro, sur la planko, kaj dormas. La ronkado malkaŝas lin jam de malproksime.

Proverboj

e

Kiu ripetas sufiĉe, lernas plej firme.

Komence malfacila, fine ĝojiga.

Mi **blinde** pafos, eble **trafos**.

Rido matene, **ploro** vespere.

Ĉie estas varme, sed hejme plej

ĉarme.

as, is, os, us, u, i

Infano ne ploras, patrino ne scias.

Kiu sentas — ploras, kiu vidas —

ridas.

Kio estis kaj pasis, tion tempo

frakasis.

Junulo ludis, maljunulo malsatos.

Kiu semis, tiu **rikoltos**.

De kie **ci** venis, tien **ci** reiros.

Se okulo ne vidus, koro ne **avidus**.

Volus kato fiŝojn, sed la akvon ĝi

timas.

Ni laboru kaj esperu.

Unue lernu, poste instruu.

Ne iru du vojojn per unu fojo.

Ne vivu kiel **ci** volas, vivu kiel **ci**

povas.

blinda = kiu ne
vidas

trafi = jeti precize
al la celo

plori: malĝoji tiel,
ke akvo fluas el
la okuloj

ĉarma = bela, allo-
ga, ĝojiga

frakasis = rompis
je malgrandaj
pecoj

juna = kiu vivis
malmultajn jarojn

junulo = juna
homo

rikolti = preni la
fruktojn

ci = alparolo al unu
bona amiko,
anstataŭ «vi»

avida = kiu forte
volas havi

amikoj amas unu
la alian
paf/ilo = ajo, per
kiu oni pafas
morti = sen/viv/iĝi

FEBRUARO

A	B	C	D	E	F	G
		1	2	3	4	
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			

leg/anto = iu, kiu
legas
suno estas tagmeze
en sudo

lando = certa ter-
parto, ofte kun
komuna lingvo
nordo kaj sudo estas
rektaj mal/oj
regi = superi ĉiujn
aliajn

vetero = stato de
la aero

fresto: forta mal-
varmo

vento: moviĝo de
aero

malvarm/ega = tre
malvarma

portas vestaĵon =
havas ĝin sur si
nesto = hejmo de
birdo

Birdo havasflugilojn por ke ĝi
flugu.

Vi amas preni, amu ankaŭ redoni.
Ne uzu pafilon por mortigi muŝon!
Vi volus doni ovon por ricevi bovon!

ĉemizo: vestaĵo plej
proksima al la
korpo

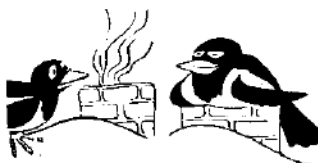

jako: vestaĵo sur
la supra parto
de la korpo

26. MALDENSEA ESTAS LA NESTO DE PIGO

La leganto certe jam komprenis,
ke la familio Koko ne vivas ie en
la sudaj landoj, ĉar januaro estas
vintra monato. Ĝi loĝas iom mal-
proksime en la nordo. Tie ankoraŭ
en februaro regas vintraj veteroj:
hodiaŭ neĝas, morgaŭ frostas kaj
poste sekvas vento kaj neĝfalo.

Estis malvarmega tago en feb-
ruaro. Pigo, la bela birdo, kiu ĉiam
portas festan vestaĵon: blankan ĉe-
mizon kaj nigran jakon, sidis en sia
nesto kaj sentis malvarmon. La nes-

to de pigo ja estas farita el **flekseblaj** branĉoj, kiujn la birdo kun**plektis**. Ĝi do estas tre **maldensa**. La vento serĉis ĉiujn truojn en la muroj de la nesto kaj eniris, kaj **blovis** sur la dorson de Pigo. Fine Pigo komprenis, ke li devas serĉi pli varman lokon aŭ **glaciigi** kaj morti.

La Pigo do ekflugis, flugadis, kaj jam vidis **fumon** leviĝi. Estis **fumtubo** de iu domo. Tie **interne** estis varme. Sed Pigo ne volis **ĝeni** la loĝantojn tie. Li simple eksidis sur la **fumtubo**, sur la **tegmento**, kaj sentis sin tie **agrabla** varma kaj **feliĉa**.

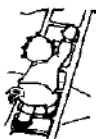
Interne en la ĉambro Keko kaj Riko sidis hejmece. Pli frue dum la tago Keko fendis lignon en la **lignaĵejo**, **hakante** per **hakilo**. Nun la ligno estas **metita** en la **kamenon**, kaj ĝi **brulas** tie per **brilanta fajro**.

Tie la fratoj pasigis **agrablan** vesperon en la hejmo, dum frosto regis ekstere.

farita - oni faris
ĝin
flekxi = kurbigi
plekti = kunigi per
interkrucigo
maldensa = tra-
blow/ebla
blovi (pri homo):
fari venton per
sia buŝo
glaciigi
fumo: varma aero.
kun kiu flugas
tre/ge malgran-
daj karboj
tubo: longa tra-ir-
ejo por fumo, akvo
ktp.
interne: inter kvar
muroj
ĝeni: havigi laboron
aŭ malfacilaĵojn
al iu
tegmento = supraĵo
de domo
bona sento estas
agrabla
hejm/ee: kun hej-
ma sento
lign/aĵ/ejo
hakilo: metala la-
borilo, per kiu oni
batante fendas
lignon
hakante = per ha-
kado
metita - oni metis
ĝin
kamenon estas fajr-
ejo en ĉambro
kiam ligno fariĝas
tre varma kaj
foriras kiel fumo,
ĝi brulas per fajro

grimpi =
supreniri
malfacilan
vojon

ŝtupetaro

ĉesi = finiĝi

subite: rapide, sen
paso de tempo

difekti = malbonigi

hela = pli simila al

blanka ol al nigra

skrapi = forviŝi per

forto ion el la

supraĵo

iri laŭ io: sekvi

proksime al ĝi iom

longan vojon

kaŭzo de io estas

tio, pro kio ĝi

okazas

fermi: nebligti trai-

ron-

komforto: agrabla,

hejmeca, nelaciga

sento

honto: malagrabla

sento pri nefarita

devo

gasto = ali/ulo kiu

venas amike al

nia hejmo

inviti = peti eniri

proponi = montri

ion al iu, por ke

li uzu ĝin

seĝo, sur kiu oni

sidas

kontenta = kiu ne-

nion plu volas

havi

Sed la agrabla stato ĉesis subite.

— Kial eniras fumo en la ĉambron?

Ĝi ja difektas la helajn murojn de la hejmo! Ili tute nigriĝos! Mi devos grimpi sur la tegmenton kaj skrapi la tubon, diris Keko.

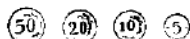
Kaj Keko eliris kaj suprengrimpis laŭ ŝtupetaro. Sur la tegmento li trovis la kaŭzon de la malbono: La tubon fermas Pigo!

Pigo devas foriri, aŭ estos nenia komforto interne. Sed kion fari? Estus honto forpeli gaston en la froston. Keko decidis inviti lin en la ĉambron.

Keko proponis al Pigo benketon. Li mem kaj Riko eksidis sur seĝoj. Kontente Pigo eksidas ĉe la varma fajro, en kiu brulas la ligno, kiun Keko hakis pli frue.

La fajro agrable varmigas tiel la gaston kiel la hejmanojn.

Baldaŭ Konjo eniros kun **bolanta** akvo kaj teo en la ĉambron, kaj tiam estos vera festo **malgraŭ** la frosto ekstera. Kaj en la amika rondo Pigo **forĝesas** sian maldensan neston en la arbaro.

mono: moneroj

27. KEKO KAJ RIKO AĈETAS TERPOMOJN

Estis fine de februaro. La **terpomoj** el la propra kampeto de la kokoj jam antaŭ kelka tempo finiĝis, kaj jam **tedis** la fratojn vivi longe sen la preferata ĉiutaga manĝaĵo. Tial la frata **paro** decidis ekiri al la **afabla** Urso por **aĉeti** terpomojn. Li ja **posedas** grandan kampon, kie kreskis multe da terpomoj en la **pasinta** jaro.

Kelkfoje en februaro estas **milda** vetero. Tiel estis ankaŭ en tiu mateno. La **ĉielo** estis sennuba, tute **blua**, kaj la suno brilis **ridetante** sur la **neĝamasoj**. Estis tamen iom da frosto, kaj la neĝon tegis firma **krusto**, kiu formiĝis dum la nokta

akvo **bolas** je 100°C, kiam **vaporo** forte eliras malgraŭ tio = eĉ se tio volas malhelpi forĝesas: ne plu memoras

terpomo = ovoforma frukto, kiu kreskas en la tero, kiun oni pretigas por manĝaĵo en bolanta akvo
tedo: malagrabio pro longa daŭro
preferata: kiun oni preferas
paro: du personoj kune
afabla: amika, helpema
aĉeti: interŝangi per **mono** (vidu bilidon!)
posedas: havas kiel propr/aĵon
pas/inta = kiu pasis
milda: varmeta, mola
ĉielo: la supraĵo, kie la nuboj pendas
blua: kolorojn vidu sur la kovrilo de la libro!
blua estas kruco en finna flago kaj floro de anemono
oni ridetas ne/aŭdeble per pli-malpli ferma buŝo
amaso: granda kvanto kune
krusto: malmola supraĵo

degel/inta: kiu de-
gelis
degeli: malglaciigi
skii: vidu bildojn
ski/bastono
dorso/sako
rando: simila al
bordo ekzemple
inter kampo kaj
arbaro
vilaĝo: multaj do-
moj kune
bon/ege = tre bone

promesi: certigi, ke
oni donos
pagi: doni monon
gaja: ĝoja kaj kon-
tenta
prezo: = pago po
kilogramo
adiaŭi: saluti ĉe
eliro: adiaŭ!
pordo fermas la
eliran truon de
domo
dubi: esti necerta
pri io, timi, ke tio
ne fariĝos
sukseso: feliĉa fino
trans/porti = porti
de loko al alia
riproĉi: admone
mallaŭdi
sen/kaŭz/e = sen
kaŭzo

malvarmo el la akvo, **degelinta** pro la sunbrilo de la antaŭa tago. Estis do bonega neĝostato por skii. La fratoj elprenis siajn skiojn kaj skibastonojn kaj surmetis dorso-sakojn. Tiel ili ekskiis al Urso, kiu loĝis ĉe la rando de la vilaĝo. La skioj glitis bonege kaj baldaŭ la paro alvenis al la domo de Urso.

Urso bonvenigis la kokojn afable kaj **promesis** la terpomojn. Prenu en la sakon kiom ajn vi povas porti sur la dorso. Vi ne devos **pagi** pli multe pro tio.

Gajaj pro la malalta **prezo** Keko kaj Riko plenigis siajn sakojn. Pro avido Keko prenis eĉ iom tro multe: estis al li malfacile levi la sakon sur la dorson. Tamen ili **adiaŭis** la afablan Urson, eliris kaj fermis la **pordon** post si.

Kial vi prenis tiel multon? demandis Riko. Mi **dubas**, ĉu vi sukcesos **transporti** ĉion hejmen.

Ne **riproĉu** min senkaŭze! La

skioj glitas bone kaj la deklivo falas en la direkto al nia hejmo, ni ja loĝas en valo, diris Keko iom fiere.

La skioj vere glitis tre facile laŭ deklivo malsupren. Sed venis mal-ebenajo kiu ĵetis Kekon sur la dorson, kaj li restis kuŝanta en la profunda neĝo. Riko skiis rapide antaŭen kaj ne rimarkis la malfeliĉan okazaĵon.

Riko alvenis al la hejma pordo kaj ekhaltis mirante, kie Keko restis. Formetinte la dorsosakon kaj lasinte ĝin en la domo Riko rapidis reen per la skioj, kaj baldaŭ li trovis Kekon kuŝanta, ne povanta ekstari sur la skiojn. La frato tamen helpis lin el la embaraso, tenante kaj tirante lin per la manoj, kaj ĝoje ili kune skiis hejmen kun la granda pakaĵo de Keko.

Kaj Riko konsilis Kekon pensi alian fojon pri siaj fortoj, kaj ne preni troan ŝarĝon.

deklivo: surfaco kiu iras de alte mal-alten

direktoj: norden, suden &c

valo: malalta kam-po inter altaĵoj

fiera: sentanta sian bonecon

ebena: supraĵo sen altaĵoj aŭ mal-altaĵoj

kuŝanta = kiu kuŝas

profunda: dika (pri akvo, neĝo ktp.)

miri: senti ion

stranga kaj ne-atendita

mir/ante = kaj miris

formet/inte = post kiam li formetis

lasi = restigi

re/en = al la loko de eliro

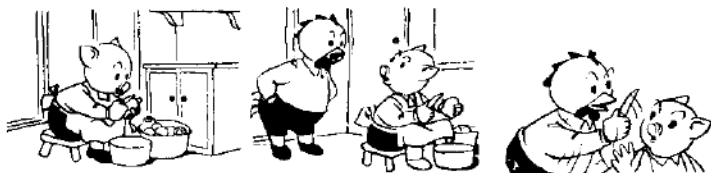
embaraso: malfacila stato

pakaĵo: aĵo kunmetita kaj ligita per ŝnuro

konsili: diri opinion

kion iu devus fari

ŝarĝo: tio, kion oni portas

MARTO

A	B	C	D	E	F	G
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

bona gusto = ag-
rabla sento en la
buŝo

labor/ema laboras
volonte

tranĉ/ilo: vidu bil-
don!

tranĉ/i: labori per
tranĉilo

ŝelo: pli malmola
supraĵo de fruktoj
kaj similaj

kui/i: prepari
(manĝon) en akvo
bolanta

kui/r/ota = kion oni
kuiros

plaĉas: estas ag-
rabla

marŝas: antaŭen-
iras

agas: uzas labor-
ilon, pensas kaj
laboras

vigla: rapid/aga kaj
gaja

pruntitan oni devas
redoni

okupi: preni por sia
uzo

hezito: necerteco,
timo

kuraĝo: multimo
maniero: en kiu
maniero = kiel

28. LA DANGEROJ DE TRANĈILO

La tuta familio ĝojis pri la ricevitaj bongustaj terpomoj. Eĉ la juna Poĉjo, kiu ordinare ne estas tre laborema, volonte prenis tranĉilon kaj komencis senŝeligi terpomojn kuirotajn. Keko venis rigardi, kiel la laboro sukcesas. Sed la laboro de Poĉjo ne plaĉis al Keko: al li ŝajnis, ke ĉio marŝas tro malrapide. Ĉu Poĉjo do timas la tranĉilon aŭ ĉu li estas mallaborema? Keko ekdiris kolere: Kial vi ne agas pli vigle? Pruntedonu al mi la tranĉilon kaj lasu min montri kiel oni tenas la tranĉilon!

Keko okupis la seĝon de Poĉjo kaj sen hezito kaj kuraĝe li ko-

mencis uzi la tranĉilon en **maniero** de **majstro**. Sed la tranĉilo estis pli **akra** ol li kredis. **Apenaŭ** li faris la unuan tranĉon, kiam la **klingo** tuŝis lian fingron kaj ruĝa sango ekfluis.

Keko nun sidas kaj **pentas** sian troan kuraĝon. La **vundita** mano estas ĉirkaŭita per **bandaĝo**, kaj Keko konsentas, ke oni devas esti pli **singarda** dum la laboro, kaj ne uzi akrajn laborilojn senzorge kaj forgesante la **danĝerojn**.

Sed Poĉjo daŭrigis malrapide la senŝeligon. Poste Patrino Koko kuiris la terpomojn en **pura** akvo kaj **vaporo**. Kaj ĉiuj kunvenis en la manĝoĉambro por manĝi la bongustajn kuiritajn terpomojn.

Keko sidas ankoraŭ tre serioza ĉe la tablo. **Konsolas** lin tamen tio, ke ne difektiĝis la dekstra mano, kaj li povas sen malfacilaĵo partopreni la manĝadon.

majstro: alte ŝatata instruisto

akra: tranĉopova

apenaŭ = ne pli ol

klingo: tranĉanta

rando

ruĝaj estas **framboj** kaj **vakinioj**

sango: la ruĝa flu-

ajo de la korpo

penti: senti malĝo-

jon pri malbona

faro, kun volo ne

plu fari tiel

vundi: kaŭzi difek-

ton, el kiu fluas

sango

bandaĝo: vidu bil-

don!

sin gardi: konduki

tiel, ke malbona

sorto ne povu

veni

zorgi: pensi pri ri-

medoj certigi bo-

nan sukceson

danĝero: ebleco de

malbono aŭ mal-

feliĉo

pura akvo: nur ak-

vo kaj nenio alia

vaporo: akvo kiel

gaso

kuirita: tio, kion

oni kuiris

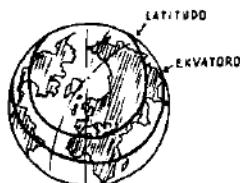
serioza = sen rideto

konsoli mildigi la

malĝojon

29. LA STRANGA NEĜULO

terglobo

des = laŭ tio, ankoraŭ

latitudo: larĝeco de la ter/globo, kalkule de ekvatoro

grado = $1/360$ de rondo (tricent-sesdek/ono)

egala, = precize sama

tag/nokt/egal/igo: la tago kaj nokto estas egale longaj

klara ĉielo = sen-nuba

serena: sunplena, sennuba, ridanta antaŭ/diri: diri, kio estos

Plej mirinda en la norda vintro estas la iom-post-ioma kreskado de lumo. La plej mallonga tago — en decembro — estas en tempo, kiam la vintro apenaŭ komenciĝis. Ĝi estas ofte sennega kaj tial **des** pli malluma, kaj ĝi ne daŭras pli ol 5 kaj tri kvaronojn da horoj, je la **latitudo** de 60 **gradoj**. Sed neĝas kaj ekfrosta, fariĝas vera vintro — kaj la tago plilongiĝas. La novjara tago jam estas ses horojn longa, kaj en komenco de februaro ĝi atingas 8 horojn. Kaj en marto, la dudek-unuan, okazas la tagnoktegaligo — la tago atingas 12 horan longecon. Ĉiutage post la novjaro oni povis rimarki la plilongiĝon de la tago, la suno grimpis pli kaj pli alten kaj ĝia varmiga forto kreskis. Kiam suno estis malalte, klara ĉielo signifis froston, sed nun jam serenaj tagoj,

dum kiuj la neĝo ekdegelas kaj moliĝas, antaŭdiras **printempon**.

Kies estas la domo, kiun ni vidis en tia, printempon antaŭdiranta, tago en marto? Estas la dometo de la familio Koko, kaj en **ties** korto ni vidis **strangan** neĝulon. Sed ni rakontu, kiel ĝi fariĝis.

La neĝo estis mola kaj facile formebla per **premado**, kaj la aero estis agrable milda. Keko kaj Riko eliris en la propran ĝardenon kaj komencis ruli grandajn neĝbulojn. La bulojn ili levis unu sur la alian. Riko prenis lignan ŝovelilon, per kiu oni forŝovelas la neĝon por malfermi vojetojn, kaj **provis** ĝin por ebenigi la kunligon de la buloj, sed tio ne sukcesis bone, pro la moleco de la ligno. Li do prenis anstataŭe **feran** fosilon, kaj nun la ligoj fariĝis **glataj**. Baldaŭ staris la korpo de la neĝulo. La kapo fariĝis el iom pli malgranda bulo, kaj ankaŭ la **ĉapelon** Keko faris el

printempo: degelo
de neĝo kaj re-
vivigo de la na-
turo
kies domo: kiu ĝin
posedas?
ties korto: korto de
tiu
stranga: nevidita,
neatendita, mir-
inda
premi: teni forte
per la mano por
malvastigi, mal-
grandigi
ĝardeno: korto, kie
kreskas fruktar-
boj ktp.
bulo: pli-malpli
ronda objekto
ŝoveli: forpuŝi ne-
ĝon aŭ supraĵon
de tero
provi ion: uzi ĝin
por vidi, ĉu ĝi
estas bona
kun/ligo: loko kie
du aĵoj tuŝas unu
la alian
fero: la plej multe
uzata metalo (Fe)
fosi: fari truon en
la tero
glata: tre ebena

ĉapelo: kapvestaĵo

brako estas elstar-
aĵo, kiu finiĝas per
la mano

dentoj en la buŝo
maĉas

maĉi: malgrandigi
manĝaĵon en la
buŝo

haroj: maldikaj,
longaj aĵoj sur la
kapo

nazo: per kiu ni
spiras

taŭgas: estas uzebla
lignero: malgranda
parto de ligno

butono: fiksilo de
vestaĵo

kuir/ejo: ĉambro,
kie oni faras
manĝaĵojn

radio-aparato (bildo
sur paĝo 67)

anonci: sciigi

atend/ebla

ataki = subite ek-
bati malamikon

sufери: sub/met/iĝi
al malbonaĵo

de/form/iĝos: ŝanĝos
sian formon

ombrelo: vidu bil-
don

guto: akv/ero

neĝo, same la **brakojn**. La okuloj
fariĝis el lignokarbo kaj same la
dentoj en la buŝo — la neĝulo ja
devas povi ankaŭ **maĉi** la manĝaĵ-
on. **Harojn** la neĝulo ne bezonas.
Ĉar la ĉapelo kovras la kapon. Kiel
nazo taŭgas lignero. Ankoraŭ la
nigraj karberoj taŭgas por **butonoj**
sur la jakoj. Tiel la neĝulo estis
preta. Nur la ŝovelilon li ankoraŭ
ricevis en la maldekstran manon.

La fratoj eniris. Riko iris en kui-
rejon kaj Keko malfermis la **ra-
dion**. Tie oni **anoncis** pri la
atendebla vetero: plivarmiĝos,
kelkloke pluvos akvo...

Keko ektimis, kio okazos al la
neĝulo, se la pluvo **atakos** ĝin! Ĝi
ja **suferos** pro la varma akvo, eble
eĉ degelos kaj tute deformiĝos! Mi
devas helpi ĝin.

Keko elkuras tra la pordo kun
ombrelo en la mano. Li tuj rimar-
kas, ke jam falas **gutoj**.

Sed nun la neĝulo staras grave kvazaŭ grandsinjoro, tenante ombrelon super sia kapo.

Kaj ĉiuj preterirantoj rigardas kun miro la neĝulon, kaj kelkaj el ili **mokas** pri ĝi.

Sed kiam Konjo vidis la neĝulon, ŝi tuj ekpensis pri enigmo kaj vokis **Kekon kaj Rikon**:

Fratoj, ĉu vi povas diri, kio estas tio:

Muelejo supre, tenejo malsupre, densa arbaro sur la muelejo; la muelejo havas unu pordon, kvar fenestrojn kaj duoblan fumtubon, sed la tenejo estas senfenestra.

Keko: Estas homo!

Riko: Kiel povas esti homo?

Keko: Muelejo estas la dentaro, pordo estas la buŝo, fumtubo la nazo...

Riko: Jam mi scias: okuloj kaj oreloj estas la fenestroj kaj **stomako** la tenejo. Kaj la haroj estas la densa arbaro.

Konjo: Bone divenita! Vi ricevos sukeraĵojn kiel premion!

grava: fiera, grand-
ŝajna
kvazaŭ: tute simila
al
preteriri = pasi
moki = malŝate
ridindigi

muelejo: bildo mal-
supre

stomako: kien iras
la mangajo

30. PROVERBOJ

kiam = je kiu tempo

Kiam kato forestas, tiam la musoj
festas.

Ne ĉiam daŭras malbona vetero,
ne ĉiam daŭras homa sufero.

Dio: la plej supera
estaĵo

Dio ĝuste faras, neniam eraras.
Kiam kato jam formanĝis, forpelo
ne plu helpas.

kiel = laŭ kiu maniero

sterni: ebenigi, larĝ-
igi

Kiel oni **sternas**, tiel oni dormas.
Unuj diras mensogon kiel veron,
aliaj veron kiel mensogon.

sonorilo: aŭdebla
re:kon:ilo pen-
danta ĉe la kolo
de bovinoj & aliaj
bestoj

Neniel musoj pendigos **sonorilon**
al la kolo de kato.
Se vi iel povos, neniel lasu.

kial = pro kiu kaŭzo

ŝovi: en/puŝi
fremda: ne/propra
vazo: ia ujo
elekti: preni prefe-
ratan/ el multaj
proponataj

Kial **ŝovi** la nazon en fremdan
vazon.

Li tro rapidis, tial falis.

Ĉial estu singarda **elektante**
amikojn.

posed/ata de iu =
iu posedas ĝin

kies = posedata de kiu

Kies gasto mi estas, ties feston
mi festas.

Ĉies hundo estas nenies hundo.

Tabelvortoj (dua parto)

enhavo demando			respondoj			
			necerta	certa	tuta	ne/a ekster tabelo
tempo	kiam	iam	tiam	ĉiam	neniam	je la tria horo
maniero	Kiel	iel	tiel	ĉiel	neniel	gentile, kuraĝe
kaŭzo	kial	ial	tial	ĉial	nenial	pro via peto
posedo	kies	ies	ties	ĉies	nenies	mia, de la patro

Specialaj uzoj de »kiel«:

Li salutis nin **kiel** la **posedanto**
de la domo = estante la
posedanto.

Li salutis nin **kiel** gastojn = ĉar
ni estas gastoj.

Keko kuris **preskaŭ** **tiel** rapide
(aŭ: same rapide, egale rapide)
kiel Poĉjo.

preskaŭ = **ne** tute,
sed **ne** mankas
multe

A P R I L O

A	B	C	D	E	F	G
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

Pro aprila ŝerco kaj ŝanĝigema
vetero gardu vin zorgeme.

Post sunbrilo pluvo, post rido
ploro.

31. DANGERA AVENTURO

En aprilo la printempo marŝas kun granda rapideco. La neĝo degelas, kaj ĉie estas aŭdeblaj agrablaj sonoj: * **murmuretas** la riveretoj, kiuj estas plenaj de vigle fluanta akvo. La unuaj **kantobirdoj** jam revenis de sia longa vintra **vojaĝo** al malproksimaj, fremdaj landoj: la **muzika** kanto de **alaŭdo** sonas alte en la blua ĉielo. Dum kelkaj tagoj pluvas varmeta akvo el la nuboj, kaj kiam ili **dispeliĝas** — tio estas, la vento pelas ilin al ĉiuj direktoj — la suno brilas varme, kaj tiel el la tero kiel el la restaĵoj de neĝo leviĝas vaporo supren.

Estis tia suna tago en aprilo, kiam Keko kaj Riko eliris allogitaj de la freŝa vento al la bordo de lago. Tuj ili vidis, ke la glacio jam estas rompita. La **tento** (allogo al malbonaĵo) estis granda.

— Vidu, kiel grandaj glacipecoj naĝas sur la akvo! diris Riko.

— Ili estas vere grandaj pecoj de glacio, kiuj tie **flosas** — kiel oni diras pri senvivaj objektoj kiuj moviĝas sur la supraĵo de akvo. **Fakte** (= verdire), la glacipecoj estas kvazaŭ grandaj flosoj, diris Keko.

— Sed certe estus **dangera aventuro** veturi per unu el ili.

* Rigardu ankaŭ vortklarigojn sur la paĝoj 118—120.

— Mi tamen volus tion provi, ili vere allogas min. Ne estas danĝere, ĉar nur vento pelas ilin; se estus rapidflua rivero kaj akvo/falo, estus tute alia afero.

— Ne forgesu, ke la gepatroj admonis nin **eviti la malfortikan** kaj rompiĝeman glacieron kaj ne iri sur ĝin. Vi devas obei iliajn admonojn.

— Ne diru al mi **ordonojn**, respondis Keko. Vidu kiel granda kaj fortika peco de glacio estas tie, kie la bordo kurbiĝas internen. Sur tiu mi volas veturi.

Kaj Keko paŝis al la bordo kaj **saltis** sur grandan glacifloson en la golfo. Sed kio okazis? La printempa glacio estas malfortika kaj pro la bato de la salto la floso tuj dispec*iĝis* kaj Keko falis en la malvarmegan akvon. Li ektimis, kaj **ekkriis**: vokis kaj petegis helpon. Forte, **laŭte** sonis liaj krioj, sed neniu estis proksima krom Riko.

Riko tamen estis **fidela** amiko de sia frato, kaj li tuj agis: li ne **perdis** eĉ unu sekundon por pripensado. Li kuris al la borda arbaro kaj prenis longan bastonon, veran **stangon**. Kaj tiun li puŝis en la golfon kaj **etendis**, ĝis Keko povis kapti ĝian finon. Nun Riko tiris forte, dum Keko tenis la stangon per siaj manoj. Kaj tiel ili kune sukcesis al*ter*igi Kekon.

Ambaŭ fratoj kompreneble kuris rapide al la hejmo, por ke Keko ne malvarmumu kaj fariĝu malsana. Keko

tuj malvestis sin kaj kuŝiĝis en la **lito**, dum Riko alportis brullignon kaj komencis **hejti** la ĉambron, por ke estu varme al Keko. Patrino alportis **kruĉon** kun varma suko kaj **boteleton** da **kuracilo kontraŭ** (= por malhelpi alvenon de) malvarmumo.

Keko **humile** (= malfiere) petis **pardonon** pro sia troa kuraĝ/emo kaj promesis estonte memori la admonojn eviti danĝeron, kaj **atenti** pri ĉiu alia peto kaj **averto** de la gepatroj.

La patrino nenion diris, ĉar ŝi opiniis, ke la aventuro estis sufiĉa instruo, kaj ne estas necese plu averti Kekon kontraŭ rompiĝema glacio.

32. KEKO REGALAS PER FLANOJ

Feliĉega pri tio, ke li estas **savita** el morto per la energia agado de Riko, Keko decidas **aranĝi** (= estigi, ordigi) **festenon** por sia frato. Li servos bonan manĝaĵon: li volas mem **friti** **platkukojn** aŭ **flanojn**, kiel oni ankaŭ nomas ilin. Por tio li **hejtas** la **fornon** en la kuirejo kaj pretigas **paston** en larĝa ujo. Sur la varman platon de la forno li metas la **paton**, en kiu li fritos la flanojn kun **butero** (kiun oni ricevas el la **lakto** de bovinoj). Ĉion tion vi povas vidi en la unua bildo: Keko staras tie kun **tranĉilo** en la maldekstra mano. Kaj per la dekstra li tenas **kuleregon** en la ujo, kie li **miksas** la **paston**. El la pato jam leviĝis **vaporo** en la

aeron, kaj la **odoro** de la vaporo allogis Rikon kaj Poĉjon en kuirejon. Ili divenis, ke estos io bongusta por la buŝo, kaj venis por gust/umi (aŭ provi la guston).

— Ĉu vi jam **flaris** la odoron? demandis Keko. Nu, mi ja **intencis** (= pensis kaj volis) inviti vin al festeno, kaj nun vi vidos, kiel **lerta** mi estas. Mi tuj faros vidindan artaĵon per mia mano: mi ĵetos la flanon en aeron por turni ĝin kaj rekapti per la pato.

— Tion fakte mi ŝatos vidi. Estas **surprizo**, neatendita novaĵo, ke vi lernis la arton de kuirado kaj ricevis la **titolon** kaj gradon de kuiristo. (Kuir/isto vivas per la kuirarto, dum tiu, kiu kuiras okaze estas kuir/anto).

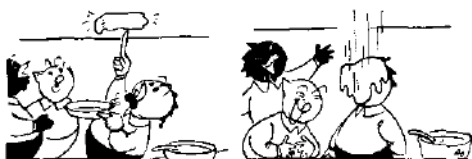
— Nu, mi estas nur kuiranto, sed mi povas konkuri kun la plej lerta kuiristo, **fanfaronis** tro fiere Keko.

Sed kio okazis? La flano fiksiĝis en la **plafono**.

— Estis ja mirinda artaĵo, sed ne tute tia, kiel vi fanfaronis, ŝercis Riko.

— Pro tio ne estas necese plori nek fluigi larmojn el la okuloj, diris Keko. Mi povas forskrapi la flanon el la plafono kaj savi ĝin de perdiĝo.

Dirite kaj farite. Sed Keko ricevis **ĉapon** (malgrandan kapvestaĵon) el la flano, kaj la amikoj iĝis preskaŭ senspiraj (ne tute, sed multo ne mankis) pro rido.

— Mi **sufokiĝos** pro rido, ĉesu jam, diris Poĉjo.

Keko daŭrigis la fritadon pli zorgeme, kaj baldaŭ pretiĝis granda amaso da flanoj.

Intertempe Riko kaj Poĉjo metis sur la tablon tri **tele-rojn**, kaj por ĉiu tranĉilon kaj **forkon**. Kaj nun la amikaro eksidis apud la festena tablo kaj **regalis** sin per la flanoj. Kaj certe la manĝaĵo bone gustis al ili ĉiuj. Kun bona **apetito** ili formanĝis ĉion ĝis la lasta peco. Fine Poĉjo demandis:

— Ĉu vi tute forgesis la trinkaĵon? Almenaŭ mi **soifas** kaj volus havi lakton.

Lakto estis alportata.

Sed la humoro de Keko ne estis tute bona. Nenion li volis **konfesi** al la aliaj sed li pensis **sekrete** (nenion dirante al ili), ke troa fanfarono ne **valoras**, nek pagas sin: ĝi **kondukas** (irigas) neeviteble al honto.

Poĉjo frostotremas

Proverboj (ant, int, ont)

Ŝvitas kuŝemulo manĝante, frostotremas laborante.
Ploranton ni evitas, ridanton ni imitas (=faras same kiel li).

Kiu ridis eliranta, ploros revenanta.

Eliris ridante, revenos plorante.

Antaŭen volas la vivanto, malantaŭen rigardu mortinto.

Estinta amiko estas danĝera malamiko.

Suferinto pli valoras ol lerninto.

Azeno naskinta, azeno mortonta.* (Azeno estas simila al ĉevalo; ŝerce oni nomas azeno iun, kiu nenion komprenas. — Naski — doni vivon al ido).

Uzu tempon estantan, antaŭvidu estontan, memoru estintan.

* La senco estas: kiu jam faris sian servon, lin oni ne plu valorigas.

MAJO

A	B	C	D	E	F	G
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

33. LA UNUA DE MAJO

La unuan de majo oni festas kiel la unuan tagon de **somero**: [la sezono (aŭ parto de la jaro), dum kiu la vivo de la kreskaĵoj estas plej riĉa kaj vigla], kvankam la varmo ankoraŭ dum pluraj semajnoj estas nefidinda — necerta. **Precipe** (aparte, speciale) dum la noktoj la temperaturo ofte falas sub nulon, kaj estas ankoraŭ tro frue fari printempan semadon.

La unua de majo do estas la **karnavala** tago en la Nordo. Tiam oni **distras** (ĝojigas, malenuigas) sin per diversaj amuzaĵoj kaj **petolaĵoj** (ŝercaj agoj). Ĉiu volas aĉeti al si almenaŭ unu **balonon**, plenigitan per gaso, kaj lasi ĝin **flirti** — moviĝi vigle kaj neregule — en la aero. Tial ankaŭ Urso volas eluzi la okazon kaj okupi sin kiel **vendisto**, por gajni monon. Li eliras kun granda **fasko** da balonoj vendotaj. Ili brilas en la suno kun multaj **koloroj**: verdo de herboj, ruĝo, **flavo** kaj bluo de printempaj **floroj**.

Ankaŭ Poĉjo venis al la **urbo** kaj **promenis** (iris, iradis) sur la **stratoj**, por rigardi ĉion. En iu stratangulo li renkontis Urson, la balonvendiston. Apude estis **grupo** da aĉetantoj, sed Poĉjo nur rigardis kun envio iom flanke, ĉar li ne havis la necesajn monerojn.

Al Urso estis tamen malfacile teni la faskon de balonoj samtempe kiam li **akceptis** (alprenis) monon,

donis la balonon kaj eble devis redoni troan monon. Li petis, ke Poĉjo bonvolu teni la balonfaskon intertempe.

Sed kiam Urso, la vendisto, faris la komercon, okazis malfeliĉa **akcidento**: Poĉjo estas malgranda kaj tiel malpeza, ke la balonoj povas porti lin, kaj li ekflugis en la aeron!

Urso postkuris kaj kriis helpon per laŭta voĉo. Porko nenion timis: li tenis **persiste** la faskon en la mano, kaj ne lasis ĝin forflugi kaj **perdiĝi**. Fine la vento puŝis lin kontraŭ **foston**, kiun li kaptis per la libera mano. Kaj nun la **minacinta** akcidento jam estis venkita. Urso alvenis kaj helpis Poĉjon malsuprengrimpi.

La malriĉa balonvendisto estis dankema al Poĉjo pro tio, ke li ŝparis al li per sia **heroa** (kuraĝega) ago la multekostan balonaron. Bonvolu, sinjoreto, li diris al Poĉjo, elekti al vi la balonon, kiun vi plej ŝatas.

Kun brilaj okuloj kaj danko sur la **lango** Poĉjo prenis balonon flavan kiel la floroj de **tusilago** (rigardu la bildon sur la malantaŭa kovrilo de la libro!), kaj Urso **donacis** (donis senpage) ĝin, bonvole kaj kun **plezuro**.

Poĉjo kaj Urso premis la manon unu al la alia, kaj Poĉjo ekiris promeni kun Keko, ĝoja pri la feliĉa mateno.

34. DE PRINTEMPO AL SOMERO

La venko de la lumo **progresas** — ni restas ĉiam sur la latitudo de 60 gradoj. Se en marto la tago atingis la longecon de la nokto, en komenco de majo ĝi jam estas kun siaj 16 horoj duoble tiom longa kiel la nokto, jam nur 8-hora. Kaj antaŭ la fino de la monato ĝi atingas 18 horojn. Sed ne nur tio: la **krepusko** vespera kaj matena pli kaj pli lumiĝas kaj fariĝas pli kaj pli longa. Loĝanto de sudaj **regionoj** (landoj, terpartoj) apenaŭ povas **imagi**, kion tio signifas. La **sorĉa**, ĉarma lumo sen/ombra **penetras** (en- kaj tra) ĉien, ĉirkaŭante kaj **volvante** la naturon kvazaŭ per malpeza, hela **vualo** (vestaĵo de kapo simila al reto kun malgrandegaj truoj kaj tre maldikaj fadenoj), kiu nenion kovras nek nevidebligas. Kaj tiu lumsorĉo estas tiel forta, ke ĝi superas la brilon de la luno, kaj neniue stelo sur la ĉielo estas videbla, kvazaŭ ili tute **estingiĝis** (perdis la lumon). Restas nur la luma tago kaj la sennokta nokto!

Intertempe la kreskaĵaro **vekigiĝis** el la vintra dormo. Jam meze de la neĝamasoj, la arbetoj, **salikoj**, montris siajn **burĝonojn**: ili dikiĝis, ŝvelis, kaj el sub la ŝelo **aperis** (ekvidiĝis) molaĵ, blankaj buloj, kiujn la infanoj nomas »katoj», kaj baldaŭ ĉi tiuj floraroj elpuŝis la flavajn **stamenojn**, kiuj poste allogas insektojn, antaŭ ĉio **abelojn**, al **kolektado** (serĉo kaj kunmeto) de la **dolĉa** (sukergusta) florsuko, **mielo**, kaj de la flava florpolvero. Kaj tuj post la fordegelo de la neĝo la kampoj verdiĝas per la ekkreskantaj herboj. Sed nur en majo la unuaj herboj montras florojn: la tusilago kun flava florfasko en

1 Poŝto ĉe abeloj. — 2 Arbotrunko kaj kvar folioj. — 3 Branĉeto de paduso kun floroj. — 4 Konvalo. — 5 Betulo (alta arbo).

supraĵo de rekta trunketo sen branĉetoj aŭ folioj. La **radiko**, subtera parto de la kreskaĵo, pli poste en somero elpuŝas grandajn foliojn — kiam la floroj jam antaŭ longe estas **velkintaj** (mortintaj). Poste, ĉirkaŭ la mezo aŭ fino de majo, ekaperas la **anemenoj** kun bluaj floroj, la arbeto **paduso** elburĝonigas siajn longajn florarojn blankajn, kun forta agrablaodoro. Almenaŭ dum la unuaj semajnoj de junio ekfloras konvalo, la »maja lilio« kun siaj blankaj »sonoriloj«. La progreson **kronas** fine la floroj de pomarboj kaj **sorpoj**, kiuj kvazaŭ somera neĝo vestas la arbojn. Sed tiam ni jam estas meze de junio.

Ne malpli ĝojiga estis la elburĝoniĝo de la folioj de multaj arboj. La blankatrunkaj **betuloj** unue elpuŝis tre malgrandajn, flaveverdajn pintojn de folioj, kvazaŭ orelojn de musoj — oni parolas pro tio pri musorelaj folietoj — dum la unuaj varmaj semajnoj de majo. Ĉio dependas de tio, kiom la noktaj frosto — ankoraŭ oftaj en majo kaj eĉ en komenco de junio — malrapidigas la **evoluon**. Sed la folioj kreskas, pligrandiĝas, ilia verdo fariĝas pli malhela, kaj fine, post mezo de junio jam tute kaŝas la **nudecon** de la betulaj branĉoj.

Kiom da herboj elkreskis intertempe, kaj kiom da diverskoloraj floroj jam ornamas (plibeligas) la somerajn kampojn, estas neeble rakonti. Ni nur konstatas (notas la fakton): la lumo kaj la someraj koloroj superregas la nordan naturon.

La bildojn de diversaj kreskaĵoj supre menciitaj vi trovos sur la lasta paĝo de kovrilo de ĉi tiu libro.

35. BUMERANGO SIN REĴETAS

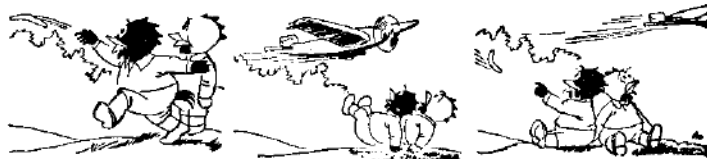
En bela maja tago Keko kaj Riko faris ekskurson (promenon, eliron) al arbaro kaj herb/ejoj. Keko volis montri al Riko kiel lerta li estas. Li jam sekrete ekzercis sin en la ĵetado de bumerango. Kaj ekzercado ĉiam donas arton kaj kapablon. Vidu kiel lerte Keko ĵetas: ĉiufoje la bumerango revenas al liaj piedoj.

Riko pensis, ke estas ia sorĉo aŭ mistifiko (ŝerca kaŝo aŭ mensogo) en tio. Lasu ankaŭ min provi, li petis.

Keko ĝentile permesis al Riko fari provon. Li ĵetis kun granda forto, kaj ambaŭ jam pensis kaŝe, ke la bumerango perdiĝos sen reveno.

Sed terure: kia estis la sorĉo de Riko! La bumerango revenis kun laŭta bruego, terure forta kaj sonora. Kaj dume ĝi estis sin ŝanĝinta en aeroplanon! Pro timo ambaŭ fratoj falas surdorse sur la herbejon.

Tamen, ne tiel grave: la aeroplano preterflugis **trans** la herbejon kaj malaperis malantaŭ la arbaro kaj **monto** (altaĵo).

Kaj fine eĉ la bumerango revenis!

Kies ĵeto estis pli bona, malgraŭ la **diferenco** (mal-simileco) en ekzercado?

Proverboj (at, it, ot)

Korvo ne blankiĝas lavate (= per lavado).

Ne bela estas amata, sed amata estas bela.

Ne ĉiu **insultato** (kiun oni forte mallaŭdas) estas **ŝtelisto** (kiu prenas sen permeso fremdan aĵon).

Kia regalato, tia regalado.

Vojon batitan herbo ne kovras.

Vazo rompita longe sin tenas.

Bone farita, multe gajnita.

Malbone **akirita** (ricevita), baldaŭ perdota.

Malantaŭe lasita, antaŭe trovota.

JUNIO

A	B	C	D	E	F	G
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

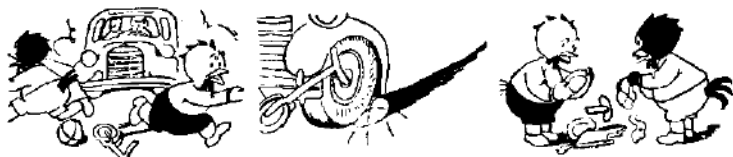

36. DANGEROJ DE LA ĈEFVOJO

Keko kaj Riko libertempas en somerdometo, kiu apartenas al ilia avo (patro de patro aŭ de patrino). Ĝi estas lia propraĵo. Ĝi kuŝas en bela ĝardeno apud bordo de lago, kaj granda arbaro estas proksime ĉiufланke. Sed la ĉefvojo (granda vojo) ankaŭ ne estas malproksima. La fratoj, **nepoj** de la avo ludas kaj promenas ĉie en la ĉirkaŭaĵo, kaj ili ankaŭ venas al la vojo kun siaj ludiloj. Tie ili renkontas maljunan **kapron** kun longa **barbo** sub la buŝo, kiu avertas ilin: ne ludu sur la strato. Ĝi estas tro danĝera ludejo, kaj vi certe pentos.

Sed estas **vane** (sensukcese) ilin admoni, kiam ili ĝoje kaj vigle ludas. Por la skutilo kiel ankaŭ por la bela, ronda **pilko** la ebena vojo estas la plej bona ludejo!

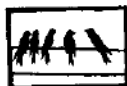
Sed apenaŭ la maljunulo foriris, kiam aŭdiĝas **trumpetado** kaj aperas granda **aŭtobuso** rapide veturante. La knaboj diskuras por sin savi kaj ne restas tempo por zorgi pri la ludiloj. La aŭtobuso veturas rekte kontraŭ la skutilon kaj trans la pilkon. La unua

dispecigas kaj la dua **krevas** per bruo kvazaŭ pafu, kiam la aero estas elpremata per la rado de la aŭto.

Pli multe valoras la suferinto ol la instruisto. Sed la instruisto per **sperto** ĉiam kaŭzas **doloron** kaj malĝojon. Tiel pensas la fratoj kiam ili varmkore **kareas** kaj ametuŝas la difektitajn ludilojn.

37. LA JOHANA TAGO

Unu **hirundo** ne alportas someron. Sed jam alvenis hirundoj en grandaj aroj. En longaj vicoj ili sidas sur la **telefonaj dratoj**, ili flugas rapide tien reen, **konstruante** siajn nestojn en la subtegumentoj, en dometoj, **staloj** (kie loĝas la hejmaj bestoj) kaj en aliaj konstruaĵoj, ĉiam aŭdigante sian ĉirpadon.

La kokoj kaj Poĉjo **ĝuas** la someron (sentas plezuron pro ĝi). Ili naĝas en la varma akvo de la lago kaj **banas** sin en la sunradioj sur la bordo, kies **sablon** la moviĝo de **ondoj** de la akvo faris ebena kaj mola. Poĉjo miris, kiel la sablo povas esti mola, kvankam ĝi konsistas el malmolaj pecetoj de monto aŭ **ŝtono**, sed Keko respondis, fiera pri sia scio kaj kono, ke la plej grandaj sableroj estas du **milimetrojn** longaj kaj larĝaj, kaj la plej malgrandaj apenaŭ **mezuras** kvinonon de milimetro. Do la **haŭto** ne sentas la unuopajn malmolajn sablerojn, kiam oni kuŝas sur ili.

Sed la amikoj ne nur ludas. Proksimiĝas la Johana tago, la festo de lumo, kiun oni tra-vivas en sabato plej proksima al la plej mallonga nokto; tiu daŭras ĉi tie nur kvin horojn, se oni kalkulas de sunsubiro ĝis sunleviĝo, sed ankaŭ tiu tempo estas tiel luma, ke

nenio malhelpas legadon de libro eĉ meznokte. Por tiu festo la amikoj volas ornami, aranĝi kaj beligi la dometon kaj ĝian ĉirkaŭaĵon. Por ebenigi la korton ili forigis kelkajn ŝtonojn; feliĉe tiuj eroj de la proksima monto ne estis tre grandaj, ĉiuj sub dek kilogramoj, tiel ke la knaboj havis fortojn por forruli ilin. Poste ili sternis kaj ebenigis sablon sur la korto. En la antaŭvespero de la Johana nokto ili prenis hakilojn. Keko kaj Riko decidis kolekti brulaĵon por la festa fajro, kaj al Poĉjo ili donis la taskon serĉi malgrandajn betulojn por ornami la korton, kaj aranĝi tie kvazaŭ malgrandan foliarbetaron, laŭbon. Ĉiu iris al sia direkto, sen protesto (kontraŭdiro) aŭ envio.

Poĉjo trovis densan betuletaron apud la vojeto kaj komencis tie uzi sian hakilon. Sed Keko kaj Riko iris al arbaro, proksima al la bordo, kaj purigis ĝin de sekaj branĉoj kaj falintaj arboj, kaj kolektis ĉion sur nudan ŝtonan terpinton, tute ĉe la bordo, por eviti bruldanĝeron. Ĉion aranĝinte ili fine ekiris hejmen laŭ la konata vojeto. Sed iel strange aspektis (ŝajnis) la pejzaĝo: betuletaro preskaŭ malaperis, kaj la dometo? Nenie ĝi estis videbla! Ĉu ĝi krevis kaj suprenflugis en la aeron?

Nenia akcidento tamen okazis. Nur la betularo transplantigis por ombrumi la korton. Poĉjo tie bonvenigas la fratojn kaj invitas ilin al tablo por kvietigi sian soi-

fon. Kaj tie li **versas** el kruĉo dolĉan sukon en la glasojn por ĉiu laborinto.

Keko kaj Riko tamen opiniis, ke Poĉjo uzis iom tro da **peno** por la ornamado. Jam pli **modera** (netroiga) laboremo kaj **diligento** povus sufiĉi.

Restis ankoraŭ la **kulmino**, la supera punkto, de la festo: la bruligo de la Johana fajro malfrue en la nokto. La **najbaraj** (proksimaj) vilaĝanoj kolektiĝis tie. Iu muzikis kaj la aliaj kantis kaj **dancis** **popolajn** dancojn sur la borda ebenaĵo. Kaj **kukolo** kantis en proksima betularo: kuk kuk ku!

Proverboj (et, eg)

Malgranda birdeto, sed akra ungeto.

Hejma dometo estas kiel patrineto.

Neniu estas **profeto** en sia urbeto.

Granda nubo, eta pluvo.

Ŝteletiston oni batas, ŝtelegiston oni ŝatas.

Grandegaj estas la kornoj de bovoj transmaraj.

(ar, er)

Kiu timas bestaron, ne iru en arbaron.

Riĉulo havas grandan amikaron.

Ne iru al fremda an/aro kun via regularo.

Ĉio estas por li kiel polvo sur tero.

El lia mano ĉiu monero elglitas.

El malgrandaj akveroj fariĝas grandaj riveroj.

Hakado de ligno donas lignerojn.

Unu floro ne estas krono, unu monero ne estas mono.

Nigra ribo

JULIO

A	B	C	D	E	F	G
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

38. LA MARĈAJ RUBUSOJ

La varmo pliĝas, kvankam lumo jam transiris sian kulminon. Ĉiuj **beroj**, la dolĉaj fruktoj de arbetoj kaj herboj, **maturiĝis** unu post la alia. La kokoj kolektis en la proksima arbaro ruĝajn **fragojn**, kiuj kreskas en malaltaj herboj, kaj en la propra ĝardeno nigrajn **ribojn**, la fruktojn de **kulturita** arbeto, kiel faris ankaŭ ĉiuj najbaroj.

Sed vizitante foje proksiman vilaĝon la fratoj renkontis **onklon** (fraton de patro aŭ patrino) **Gruon**, kiu venis de la marĉo kun **korbo** plena de flavaj beroj, kiuj aspektis tre **delikataj**.

— Kiujn berojn vi portas? Kaj ĉu ili estas maturaj, kvankam ili estas flavaj? demandis Riko.

— Ĉu vi ne konas la marĉajn **rubusojn**? Ili kreskas sur same malalta herbo kiel la fragoj. Unue ili estas ruĝaj, sed tiam ili ankoraŭ estas nematuraj kaj **acidaj**, sed kiam ili maturiĝas, ili fariĝas tute flavaj. Bonvolu gustumi kelkajn, diris onklo Gruo.

Keko kaj Riko gustumis kaj trovis la berojn tre delikataj kaj dolĉaj, vera **frandaĵo**.

— Ankaŭ ni ŝatus ilin kolekti, diris la fratoj.

— Venu kun mi, sur la marĉo ili kreskas **abunde**, estas malfacile iri tie ne paŝante sur ilin!

La knaboj sekvis la onklon kiu **gvidis** ilin sur la malsekan, profundan marĉon. Gruo estis lerta: li simple kaj senĝene saltis de unu **musko/tufo** sur alian. Sed la knaboj havis mallongajn **krurojn**: ili ofte falis inter du tufoj, kaj malsekigis al si la piedojn, ŝuojn kaj **ŝtrumpojn**. La kolektaĵo tamen valoris la penon: ĉiu plenigis sian korbon.

Gruo montris ankaŭ sian domon. Li estis fiera pri ĝi: tie oni povas samtempe manĝi kaj bani sin. Ĉu ne estas **praktike** (laŭcele)? La knaboj tamen ne tro ŝatis tion, ke la **pantalonoj** kaj **kalsonoj** (subpantalonoj) malsekiĝis dum la sidado.

La reveno hejmen estis eĉ pli malfacila, kun la plenaj korboj. Tamen, venkinte ĉiujn malfacilaĵojn kaj

alveninte sur sekan grundon, la knaboj revenis hejmen kontentaj pri la sukcesa ekskurso, kvankam ili ne volonte reiros en proksima estonteco.

39. KONJO VIZITAS LA SOMERDOMETON

Konjo venis viziti la knabojn en la somerdometo. Ĉar estas multe da nigraj riboj, ŝi volas kuiri bersupon al la amikoj. Estas varma tago, ŝi malfermas la fenestron por ne sufokiĝi en la varmo de la kuirejo. La receptan libron, kiu enhavas klarigojn per **preparo** (pretigo) de manĝaĵoj, ŝi metas sur la tablon, kaj komencas miksi la erojn en **kaserolo**. La berojn kaj iom da akvo, kaj kvanteton da terpoma **faruno** (muelita), kiun oni unue devas forte malsekigi per guteto da akvo, ordonas la libro. Poste sukeron. Intertempe la vento turnas la paĝojn. Konjo alrigardas: iom da **salo** (kiun enhavas marakvo!) kaj **spicojn**: **cinamon** (bonodora ŝelo de sudlanda arbo). Ree la vento turnas: **ajlo** (akragusta, ronda **tubera** trunko de spicherbo) kaj **pipro** (sekigita frukto de transmara arbo, kun akra, **pika** gusto)

necesas. Ankoraŭ la vento turnas paĝojn: nun er/ig/ita **fromaĝo** (malmoligita lakto), **oliv/oleo** (flua »butero« de sudlanda arbo), kaj kio ankoraŭ? Iom da citrona ŝelo.

Fine la supo estas kuirita. Ĉiuj eksidas ĉirkaŭ la tablo. Ili manĝas kun bona apetito post la agado ekstere, sed tamen ili iom miras pri la stranga gusto de la hodiaŭa kuiraĵo de Konjo.

Brasiko

Karoto

Pizoj

40. POĈJO NE KONDUTAS BONE

La duan tagon Konjo kuiris »someran supon« el novaj terpomoj kaj diversaj verdaj **legomoj**: **pizoj**, **brasiko**, ktp., kaj flavaj **karotoj** (radikoj de ĝardena herbo), en lakto. Ŝi aranĝis la tablon kun teleroj, kuleroj kaj glasoj, kaj krom la supo estis **pano** (bakita en forno el faruno) kun butero, kaj kruĉo da lakto! Post tio ŝi vokis ĉiujn al la manĝaĵo.

Eksidis ĉirkaŭ tablo Keko, Riko kaj Poĉjo, kaj Konjo servis ilin. Sed tuj eksidinte Poĉjo **renversis** (faligis) sian glason, kaj la lakto fluus laŭ la tablotuko. Poste li ekprenis sian kuleron — kaj faligis supon sur siajn

vestaĵojn. Kaj kiam li volis ekstari por forviŝi la **makulojn** de sur sia ĉemizo, li faligis la seĝon kaj renversis la laktokruĉon kun tuta **litro** da lakto.

Iel oni devas instrui bonajn **kutimojn** al Poĉjo. Oni enportas banejan **kuvon** kaj tabuleton (pecon da ebena ligno). Kaj Poĉjon oni sidigas en la kuvo tute nuda kaj senvesta, ĉar tiel li povas makuli nur sian haŭton kaj la kuvon, kaj ambaŭ estas facile laveblaj.

Kaj se la juna frato ne havus jam la nomon Poĉjo, oni nun nomus lin malpurulo. La **kompatinga** Poĉjo!

Proverboj (an, ist, ul)

Urbano vilaĝanon ne komprenas.

Regantoj batalas, **regnanoj** suferas. (Regno estas tero regata de iu)

Unufoje ŝtelinta restas ĉiam ŝtelisto.

Moneron ŝtelis: ho ŝtelisto! milojn ŝtelis: **financisto**!

(financo = granda monafero).

Granda parolisto, malgranda faristo.

Por vendisto mensogo estas necesa **apogo** (helpo, subteno).

Ne helpas spegulo al malbelulo.

Malriĉulo ne havas **parencaron** (parencoj: avo, onklo, frato ktp.).

Al feliĉulo eĉ koko donas ovojn.

Kontraŭ muŝoj **bravulo** (sentima), kontraŭ homoj timulo.

Ridas blindulo pri lamulo.

AŬGUSTO

A	B	C	D	E	F	G
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Pinoj

41. PLEJ BONE RIDAS KIU LASTE RIDAS

En aŭgusto daŭras la somera varmo, kvankam la tagoj jam mallongiĝis. Nun la luno regas la noktojn per sia plena beleco, kaj la steloj trembrilas milope.

La frusomeraj floroj jam velkis kaj estas anstataŭigitaj de aŭtunaj floroj, beroj kaj fruktoj. Maturiĝas la tramboj en siaj arbetoj ĉe deklivoj kaj rokoj (ŝtonegoj), kiel dolĉaj, ruĝaj beroj, pli ĝuste ber/et/aroj, kiujn la infanoj ŝatas manĝi kaj kolekti. Kaj iom post iom ruĝiĝas ankaŭ la pli acidaj, delikataj vakcinioj, kiuj kreskas en pinarbaroj malalte sur la tero, multegaj laŭ nombro kaj kvanto.

La birdidoj ankaŭ jam kreskis kaj fortiĝis — ili baldaŭ preparos sin al longa vojaĝo kaj neimageblaj penoj sur sia vojo al sudaj landoj kun varma vintro.

Iun belan tagon en aŭgusto Riko iris antaŭ la vesperigo al la bordo kaj ekvidis grupon, eble familion de

anasoj naĝi sur la kvieta lago. Starante sur la boata al bord/ejo li **ravite** (kun viviga ĝojo) kriis al Keko:

— **He**, Keko, venu rapide ĉi tien! Venu vidi la ĉarmajn anasojn naĝi! Se vi rapidos, vi ankoraŭ povos vidi ilin, antaŭ ol ili malaperos.

Keko ekkuris borden laŭ la deklivo, falpaŝis kaj trans/kap/iĝis. Kaj tiel li ruliĝis ĝis la albordejo, kie li restis sidanta kun sento de kap/turn/iĝo, preskaŭ **sveno**.

Riko ekridegis: ĉu vi el/pensis novan rimedon por rapida atingo de la bordo?

Sed dolĉe ridante Riko malbone atentis pri si mem. Li tro multe paŝas malantaŭen kaj trans la randon de la albordejo li ekfalas, la dorson antaŭe, en la ondojn.

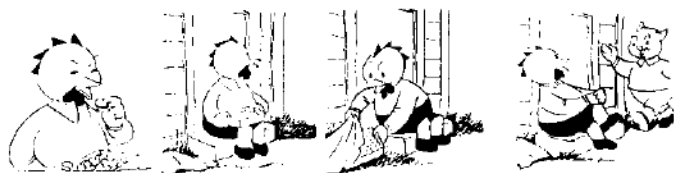
Estas la vico de Keko por ridi.

Sed ne gravas la akcidento: Riko nur ricevis freŝan banon en la varmeta, pura akvo de la lago.

Kies rido estis la pli bona?

42. TROA ŜPAREMO NE VALORAS

La greno, el kiu oni ricevas farunon por la ĉiutaga pano, jam estas rikoltita. Des pli allogas la beroj. Keko kolektis iun matenon tutan dikpaperan **skatolon** (ujon) plenan da framboj, kaj gustumis la delikatajn berojn, kiam li vidis, ke alvenos Poĉjo. Li konas la avidemon de

Poĉjo kaj volis kaŝi la berojn de li. Tie, apud la **sojloŝtono**, sur kiu li sidis, kuŝis **mato**. Ĝi ja formis bonan kaŝejon. Nur rapide la berujon sur teron kaj la maton kiel kovrilon super ĝi!

Poĉjo gaje salutis: estas plezuro revidi vin ree, post kelktempa foresto! Ni **babilu** (parolu senĝene) pri la lastaj novaĵoj! Ne necesas seĝon alporti! Tie, sur la mato mi bone sidos.

Poĉjo parolis **sensencaĵojn** (sensignifajn aferojn) kaj Keko penis respondi al li. Sed liaj pensoj estis **distritaj**: ili ĉiam kaj iam revenis al la dolĉaj beroj, kiujn Poĉjo subpremas. Li tamen nenion diris pri sia maltrankvilo (malsereno, malkvieto): **avaro** (troa ŝparemo) malhelpis lin de tio.

Fine Poĉjo ekenuas kaj foriras, salutante: ĝis la revido! Kaj Keko malkovras siajn berojn — sed en kia stato! Tute dispremitaj kaj kunpremitaj! Ho **ve!** ili nenion plu valoras kaj tute ne invitas al gustumo!

Avareco **trompas** (erarigas) eĉ saĝulon (kiu multon scias kaj komprenas).

Proverboj (ad, aĵ, ec)

Kia regalato, tia regalado.

Batado de vento ne estas prudento (saĝa pripenso).

Lernado havas maldolĉan radikon sed bonan efikon (sekvon).

Ripetado estas plej bona lernado.

Batadi (bati kaj bati, daŭre) la venton, faradi nenion.

Montradi la dentojn, profetadi la plendojn (ve/kriojn).

Neveraĵo estas malveraĵo.

Riĉaĵo riĉaĵon alvokas.

Bonaĵo donita ne estas perdita.

Tolaĵon (subvestaĵon) malpuran hejme lavu.

Ĉasaĵo ĉasanton ne atendas.

Riĉeco estas frato de fiereco.

Fiereco venas antaŭ la falo.

Amikeco aparte, komerco aparte.

Belecon taksas ne okulo sed koro.

SEPTEMBRO

A	B	C	D	E	F	G
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

43. HUNDETO EN MARDANGERO

Ju pli proksimiĝas la aŭtuno, des pli mallongiĝas ree la tagoj — la 22:an de septembro estas ree tagnokta egaligo kaj de tiam ĉiu tago pli kaj pli malsuperas la nokton en longeco. Des pli freŝa fariĝas ankaŭ la aero, kaj la akvo en la lagoj malvarmiĝas de tago al tago.

Antaŭ nelonge Keko kaj Riko ricevis junan **hundon**, kiun ili **deziras** (volas, emas, ŝatas) **eduki** (instrui, lernigi) fidela gardisto de la hejmo, gardisto, kiu ĉiam **bojas** (donas voĉan **signalon**), kiam fremduloj venas en la korton. La hundeto, ankoraŭ infaneca, kuras ĉien kaj tien, kaj jen ĝi venis al **kruta** (rapide falanta) rokobordo de la lago — kaj glitis en la akvon.

Hundo ne bezonas lerni naĝadon, ĝi scias **instinkte** (aŭtomate, sen lerno) fari la ĝustajn movojn. Sed la septembra akvo estis jam malvarma al ĝi, kaj la bordo kruta. Ne estis agrable al la kompatinda etulo! Sed subite ĝi sentis firman grundon sub siaj piedoj kaj ekstaris, kaj komencis boji, bojadi.

Riko kaj Keko alvenis. La hundo staris tute proksime al la bordo, **evidente** (klare videble) sur malprofunda **fundo** (tero subakva).

Venu, venu, kial vi ne **vadas** (promenas kun parto de kruroj sub akvo, la piedoj sur la fundo) al la bordo? Venu, he, he!

Sed la hundeto nur bojis tiel plende, ke oni devis vole-nevole **bedaŭri** (malĝoje kun senti) ĝin.

Tiam Keko ekpaŝis por preni la hundeton. Ho ve! Ne estis malprofunda akvo. La hundo staris sur malnova fosto, tute kovrita de akvo. Kaj Keko enakvigis ĝis nazo kaj okuloj, kun ektimiĝo.

La hundeto ne perdis la saĝon sed konservis la egal pezon de **animo** (penso, sentoj). Ĝi simple faris du saltojn: unue sur la kapon de Keko kaj poste de la kapo sur la bordon. Tiel ĝi estis savita de **drono** (morto sub akvo).

Sed la aventuro de Keko ne estas finita. La ŝtona bordo estas kruta kaj glitiga. Nur per helpo de Riko, kiu etendis sian manon, li sukcesis suprengrimp.

Kaj nun **konvenis** (estis bone kaj preferinde) kuri al la hejmo por eviti malvarmumon kaj **kataron**.

*

Kiu havas kataron, sentas kvazaŭ li havus aron da katoj en sia **brusto** (supra parto de la korpo, sub la kolo). — Ĉu vi komprenas la ŝercon?

44. LA RIKOLTO DE TERPOMOJ KAJ LA SONGO DE POĈJO

Post ĝuo de libertempo sekvas laboro. Estis nun tempo rikolti terpomojn. Iun tagon senpluvan ĉiuj eliris por elfosi ilin kaj kolekti en korbojn, kaj poste versi el korboj en sakojn.

Sed Poĉjo ne bone fartas ĉe la laboro. Li komencas **osci**; estas ja varma tago kaj la laboro lacigas. Poĉjo do lasas la laboron kaj kaŝas sin malantaŭ arbeto. Tie li trovas maiplenan sakon. Ĝi ja bone konvenas kiel dormosako. Poĉjo enrampas kaj ekdormas.

Ĉiuj aliaj laboras diligente. Baldaŭ ĉiuj terpomoj estas kolektitaj en la sakoj, kaj Keko kaj Riko komencas ŝnurligi ilin kaj transporti en **kelon**. Tie la sakoj estas ree malfermataj kaj la terpomoj rulataj laŭ dekliva tabulo en la ujojn de la kelo.

Sed intertempe Poĉjo **sonĝas**. En sonĝo li vidas, ke Keko sidas apud tablo kaj legas libron. Sed supre, en tenejo en la muro de apuda ĉambro, estas bera **konfitaĵo** (sukere konservitaj beroj), kaj Poĉjo ekde-

ziras la dolĉaĵon. Li elektas el la **bretaro** apud Keko la plej pezajn librojn, portas ilin en la alian ĉambron kaj konstruas altan **turon** el benketoj kaj la libroj. Fine la alteco sufiĉas: Poĉjo jam atingas la breton, kie la konservujoj troviĝas.

Sed nun proksimiĝas paŝoj. Estas Keko, kiu eniras sen **frapo** al la pordo. Poĉjo timiĝas, perdas la egalpezon, falas kapo/piede sur la plankon — kaj vekiĝas!

Poĉjo rigardas ĉirkaŭen. Ne libroj falas sur lin sed **kugloj**. Kaj estas tute mallume, krom **luko** supre. Kie li estas?

Fine li konsciĝas kaj komprenas ĉion: la kugloj estas nur terpomoj kaj li mem ruliĝas kun ili el la dormosako en la kelon.

45. LA KOMUNA MANGO

La parto/prenantoj en la rikolta labor/festeno devas ricevi mangon, ĉar laboro malsatigas. Konjo kuiris grandan **poton** plena de terpoma supo. Kiam la supo

estis preta, ŝi petis Poĉjon iri kaj alvoki la kunlaborintojn.

Poĉjo eliris kaj vokis per laŭta voĉo, kaj ĉiuj kuregis en la manĝejon. Venis du leporoj, muso, hundo kaj urso.

Teleroj sufiĉis kaj ankaŭ kuleron ĉiu ricevis. Sed tabloj mankis. Leporo kaj muso devis manĝi kuŝante kaj sidante sur la planko.

Sed bonegan apetiton ili ĉiuj havis. La supono ili manĝis ĝis la lasta guto.

Kiam fine estis trankvile en la ĉambroj kaj la gastoj foriris por laborfestena danco, Konjo kaj Keko eksidis apud la manĝilaro kaj **meditis** (pripensis), kion elpreni por kontentigi propran malsaton. Taso da kafeo aŭ teo tamen ne sufiĉus. Sed eble kelkaj grandaj buterpanoj kun fromaĝo kaj **jus** (antaŭ momento) **melkita** (el bovinigita) lakto ĝis plue silentigos la **grumbladon** de la stomako (tiu **organo** aŭ parto de la korpo, kiu preparas la manĝaĵon por la bono de la tuta korpo).

»**Osto** (malmolaj partoj en la korpo) restas en la mano de la disdoninto.»

Proverboj (ebl, ind, em)

Tuso (bruo por klarigi la **gorgon** — la internan tubon de la kolo) kaj amo ne estas kaŝeblaj.

Facile rompebla, preskaŭ ne **riparebla** (rekonstruebla).

Neevitebla, nerifuzebla (rifuzi = malakcepti).

Sen peno demandebla, sed nefacile respondebla.

Fremda **mizero** (malriĉo, malfeliĉo) ridinda afero.

Vivis puninde, mortis hontinde.

Rapide direbla, tute ne farebla.

Nevidebla, netiminda.

Heredo (postmorta donaco) nefidinda, havaĵo fidinda.

Tro elektema nenion ricevas.

Singardeman Dio gardas.

OKTOBRO

A	B	C	D	E	F	G
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

46. LA FLUGANTAJ FOLIOJ — KAJ BULKOJ

La naturo vestas sin ree en riĉajn kaj abundajn kolorojn: la folioj de la betuloj fariĝas flavaj, tiuj de la tremoloj kaj sorpoj ruĝe brunaj — eble vi scias, ke tremolo estas arbo, kies rondaj folioj tremas en plej malforta vento. Sole la pingloarboj, pinoj kaj abioj kies tre maldikaj, pintaj folioj similas al metalaj pingloj, restas verdaj tra la tuta vintro. Nun la plej fortaj koloroj

konkuras pri brilo. Sed tiu lukso estas mallongedaŭra: baldaŭ la aŭtunaj ventegoj ekkaptas la foliojn kaj disflugigas ilin tra la aero, ĝis ili fine falas kaj kovras la teran **surfacon** (supraĵon) per mato, kiu aŭdeble susuras, kiam oni paŝas sur ĝi. **Poetoj**, kiuj **verkas** (faras) belajn **poemojn** (versformajn parol/turnojn), diras ke la naturo mortas. Sed fakte estas granda kaj efika sindefendo (malatako), **milito** kontraŭ la minacanta morto per malvarmo kaj frosto. Ĉiu viva suko estas fortirata el la plej delikataj partoj de la kreskaĵo, kaj restas por la vintra dormo nur la plej **rezistokapablaj** partoj, kiujn la frosto ne povas difekti aŭ kiuj estas **ŝirmataj**, kovritaj de la tero. La fluado de la sukoj ĉesas, la **fenomeno** (okazaĵaro) de la vivo preskaŭ ĉesas, sed la energio estas konservata por nova vekigo en printempo. La plej **koncentrita** (densa) estas la energio en la semoj.

En tia kolorriĉa aŭtuna tago Patrino Koko prenis farunon el la nova rikolto kaj komencis baki panon. Ŝi knedis kaj formis malgrandajn **bulkojn** el pasto kaj metis ilin en la varman bakfornon, sur metala plato.

Pro la hejtita forno la kuirejo estis tre varma kaj Patrino malfermis la fenestron.

Intertempe bakiĝis preta tuta platpleno da bulkoj. Patrino prenis la platon kaj volis porti ĝin al la tablo

ĉe la fenestro, por lasi la bulkojn malvarmiĝi. Sed je la mola **tapiŝo** sur la planko ŝi falpuŝiĝis. Kia akcidento! Ĉiuj bulkoj elflugis el la fenestro. (Tapiŝo estas pli delikata ol mato).

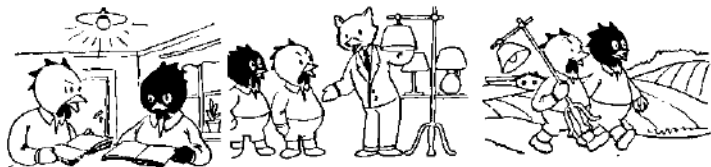
Kie estis niaj amikoj? Ili ludis en la korto, sub la fenestro. Kaj la varmaj bulkoj falis rekte super ilin.

Vi povas diveni, ke la ludantoj avide kaptis la bulkojn kaj manĝis ilin kun bona apetito. Poĉjo enrigardis por laŭdi la bone sukcesintajn bakaĵojn kaj postulis (ordone petis) aldone lakton!

47. KEKO ESTAS ELPENSEMA

La vesperoj jam estas longaj kaj mallumaj, kaj la fratoj deziras legadi, kiam ekstere estas forta pluvo kaj ventego. Sed la **lampo** en la plafono ne donas kontentigan lumon por tio.

Keko kaj Riko vizitas la vendejon de **Vulpo**, la longvosta, flavruĝa kuzo de Hundo (kuzoj havas

komunan avon kaj avinon). Vulpo **prezentas** (montras) diversajn lampojn, kaj **rekomendas** kiel la plej taŭgan tian kun alta fosto, staranta sur la planko. La fratoj **aprobas** ĝin (konsentas, ke ĝi estas bona), kaj portas ĝin hejmen. Tie ili metas la seĝojn unu apud la alia sub la lampon, kaj vere estas laŭdinda ĝia lumo. Sed kiam alvenas Poĉjo, naskiĝas nova **problemo** por solvi: la lumfasko estas tro malvasta.

Nun montriĝas la el/pens/emo de Keko: li proponas plibonigon de la lampo. Kaj vere la nova formo, **kreita** (elpensita kaj el/laborita) de Keko estas **utila** (bone uzebla) kaj **praktika**: se oni fiksas plurajn branĉojn al la fosto, kaj lampon en ĉiu branĉo, ne estas manko de lumo por la triopa amikaro.

Jen vi vidas la **rezulton** de la pensilaboro de Keko: ĉiuj fartas (statas) bone sub la **novmoda** (laŭtempa) lampo.

Proverboj (obl, on, op, dis)

Avarulo pagas duoble.

Certe, kiel duoble du estas kvar.

Komenco bona — laboro duona.

Ĉiuj milionoj konsistas el milonoj.

Akiro (ricevo) kaj perdo **rajdas** duope (rajdi — sidi sur sin movanta ĉevalo).

Famo (dis/irantaj paroloj) kaj laŭdo disbloviĝas kvazaŭ vento.

Vagĉnaro

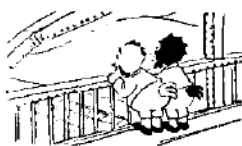
NOVEMBRO

A	B	C	D	E	F	G
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

48. JUBILEO DE LA ONKLINO

Estas granda festotago hodiaŭ: onklino, fraŭlino Kokinjo fariĝas kvindek jarojn aĝa. Ŝi estas fratino de Patrino, kaj la knaboj kompreneble vizitos kaj gratulos ŝin (deziros feliĉon al ŝi) en la jubilea tago. Estas ĉiam ĝojo antaŭpensi tian festan viziton: oni servos tie kafon kaj teon kun dolĉaj kukoj, pomojn kaj aliajn fruktojn, eĉ **bombonojn**, dolĉaĵojn faritajn el sukero kaj fruktosuko.

La **nevoj** de Kokinjo, Keko kaj Riko vestas sin per belaj vestaĵoj, **kombas** la harojn kaj **poluras** la ŝuojn per **broso**. Tiel aranĝitaj, en festa **tualet**o, kun **kravato** ĉe la kolo kaj kun donaca pakajo en la mano ili ekpromenas al sia onklino. Survoje ili preteriras fer/vojan **stacidomon**, kie la **vagonaroj** kutime haltas. Tuj post tio ili alvenas al **viadukto**, ponto kondukanta trans la fervojon. Je sia ĝojo la fratoj aŭdas bruon de

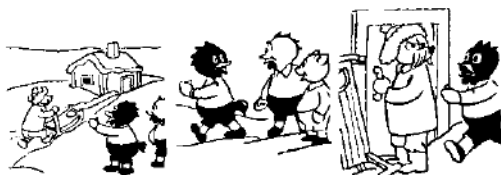

la vagonaro kaj la **fajfon** (akran signalon) de la **lokomotivo**, kiu ĝin tiras laŭ la **reloj** de la fervojo. La kokoj restas sur la viadukto por rigardi la preterpason de **longdistanca** vagonaro kaj por kalkuli la nombron de la vagonoj. La vapor/**maŝino** de la lokomotivo puŝas nigregan fumon, kaj ĝia **fulgo** nigrigas ĉion — sed la kokoj neniom atentigas pri tio kaj daŭrigas sian vojon, kvazaŭ nenio okazis — kvankam la tuta **vizaĝo**, de la **frunto** sub la hararo ĝis **mentono** super la kolo, de unu orelo kaj **vango**, trans la nazon kaj duan vangon ĝis la alia orelo estas kovritaj per fulgo, ne parolante pri la bela tualetto!

Alveninte al la onklino — nigraj kiel **negroj** (denaske nigraj homoj) aŭ kamen/skrap/istoj ili ricevas fortajn riproĉojn de la malfeliĉa jubileantino. Ŝi ja devas tuj prepari banon al la knaboj kaj lavigi iliajn vestaĵojn. Kaj de kie senedza (edzo = viro ligita al virino, lia edzino) fraŭlino trovas konvenajn vestaĵojn por la knaboj?

Fine puraj sed iom nekomforte vestitaj Keko kaj Riko sidas ĉe la festotablo kaj frandas. Kaj sur la tablo brilas ilia donaco, bela **kandel/ingo**, en kiu staras kandelo kun brulanta **flamo** (la videbla kaj lumiganta fajro).

49. BONA KONDUTO SIN PAGAS

La grand aĝa avo Hundo posedas bonan sledon por transporti **varojn** (komercaĵojn). Ĝi estas konvene granda por puŝado per la manoj, kaj por sursido de kelkaj infanoj, kaj ĝi bone glitas sur la neĝo.

Iun tagon Riko vidis, ke Hundo venas hejmen kun la sledo malplena. Li diris:

— Ni prenu ĝin kaj glit/umu sur la deklivoj por nia plezuro.

Tio vere estus granda ĝojo, ĉar antaŭ ne longe falis la unua neĝo: la **griza** (malpura koloro inter blanka kaj nigra) aŭtuna naturo subite fariĝis alloge blanka kaj pura, kaj elvokis ĉiujn infanojn el la ĉambroj.

Keko kaj Poĉjo **ŝanceliĝis**, hezitis: ĉu Hundo donos ĝin?

Sed Riko ekiris kuraĝe: vi vidos, li diris memcerta. Kaj tuj li estis en la korto de Hundo.

— Hej, mi prenos la sledeton por kelka tempo! li kriis senĝene.

— Ĝi estas mia, respondis avo Hundo severe (forte, neafable). Vi ne prenos ĝin!

Revenis Riko hontema kaj senkuraĝa. Li ne bezonis informi (sciigi) pri la rezulto.

Sed Keko alten levis sian kapon. Mi provos mian ŝancon (eblecon de sukceso), li diris.

Keko aliris kaj salutis:

— Bonan tagon, avo! Ĉu vi afable permesus al ni glit umi per via sledo?

— Kun plezuro! Nur zorgu, ke vi ne kolizios (kont-raŭveturos) kun arboj! Kaj antaŭ ĉio, ne iru al la vojo!

Keko kaj avo bonhumore diris »ĝis revido«, kaj Keko forpuŝis la sledon al la deklivo. Tie li kun Poĉjo komencis la gajan glitumadon.

Sed Riko pripensis ĝentilajn morojn (devigajn kutimojn).

Proverboj (ej, uj, ing, il)

Mia loĝejo, mia regejo.

Ĉiu ejo estas varma, propra sidejo plej ĉarma.

Vendejo bona, tenejo pli bezona.

Sen laborejo kaj sen loĝejo estas neniam feliĉo.

En abelujon ne blovu.

Ne metu la nazon en fremdan ujon — vi havos punon tujan!

Pro amo al kandelo kato **lekas** (per longo) kandelington.

Tranĉilingo **protektas** (ŝirmas), tranĉilo vundas.

Kun urso promenu, sed pafilon prete tenu.

Birdo havas flugilojn por ke ĝi flugu.

Nova balailo bone **balaas** (forpuŝas kaj kolektas malpuraĵojn de sur la planko).

DECEMBRO

A	B	C	D	E	F	G
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

50. LA KRISTNASKA ABIO

En tiu jaro la neĝo falinta en novembro restis jam **konstanta** (daŭra) sur la tero — ne ĉiam okazas tiel — kaj ĝojaj la homoj atendis blankan Kristnaskon. Ĉar se la tero restas griza dum la plej mallonga tago, la vintra sunhalto, la mallumo estas tro peza al la homa animo.

Kaj la tempo pasis ĝis la Kristnaska antaŭtago. Estis multaj laboroj far **endaĵ** ĝis la festa vespero. Keko ĵus enportis la abion kaj volis komenci ĝin ornami, kiam li aŭdis frapon ĉe la fenestro: **Sciuro** tie venis kaj petis eniron pro la malvarma vetero. Keko invitis lin kun plezuro.

Vi ja povas helpi per ornamado de la abio? Mi intertempe zorgos pri kuirado de festaj delikataĵoj.

Sciuro saltis kaj grimpis, fiksitis stelon en la supro, metis kandelojn en la kandelingojn kaj fiksitis ilin sur la abiaj branĉoj. Sub la kandeloj li pendigis pomojn, kaj de branĉo al branĉo li **girlande** (kurba ornamaĵo, plej ofte farita el floroj kaj folioj) pendigis **argentebrilajn** »harojn de **anĝeloj**» (ĉielaj estaĵoj).

Keko eniris por rigardi la rezultojn de la laboro de Sciuro. Tre bela aspektis la ornamita arbo. Sed kion Sciuro faris el la **vato** (mola materialo, uzata ekzemple por bandaĝoj), kiu devis ŝajnigi neĝon sur la branĉoj? Ho, li konstruis por si neston el ĝi!

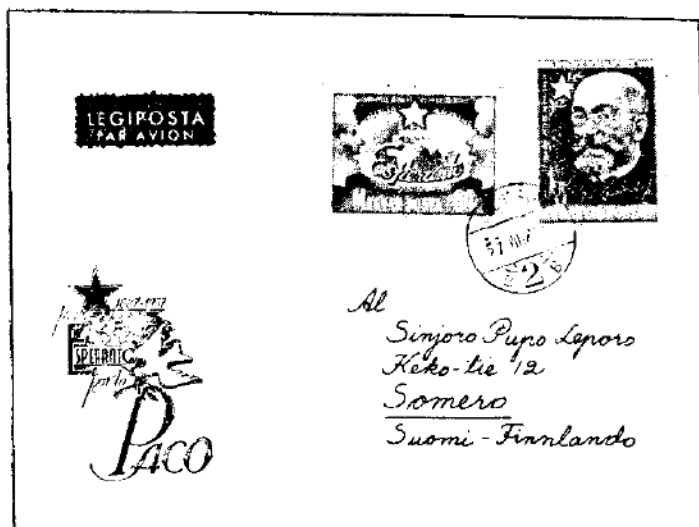

51. Keko kaj Riko ricevas fremdlandajn korespondantojn

La festa antaŭtago progresis al vespero. Subite oni aŭdis bruon en la antaŭĉambro: la leter/portisto alvenis kaj faligis **poŝton** tra la letertruo en la pordo. Poĉjo tuj rapidis preni la **gazeton**, sed el la gazeto falis salut-**kartoj** (pecoj el dika papero, kiujn oni sendas per poŝto). Estis ankaŭ letero mirinda.

Keko kaj Riko kune studis ĝin. La poŝtmarkoj estis belaj kaj neniam antaŭe viditaj: unu portis **portreton** (bildon de persono) kun subskribo L. L. Zamenhof, kaj sur la alia estis teksto »Lingvo internacia, **Esperanto**«, kaj bildoj de du vizaĝoj (tiu flanko de la kapo, kie estas la okuloj), kiuj ŝajnis paroli unu al la alia. Sed al kiu estis la letero **adresita**? Sur la **koverto** (leterkovrilo) oni povis legi: Sinjoro Pupo Leporo, Keko-tie 12, **SOMERO**. Ĝi do ne estis por iu el la familio Koko, ĝi estis intencita por la najbaro. Kaj el kiu lando ĝi venis? Sur la poŝtmarko estis legeble: **Magyar posta**. Patro klarigis, ke tio signifas **hungaran** poŝton. Sed vi devas porti la leteron al nia najbaro, sinjoro Leporo. Li ja loĝas proksime, diris Patro.

Kaj la fratoj iris al la najbaro kaj sonorigis la pordan sonorilon. Sinjoro Leporo invitis ilin internen kaj

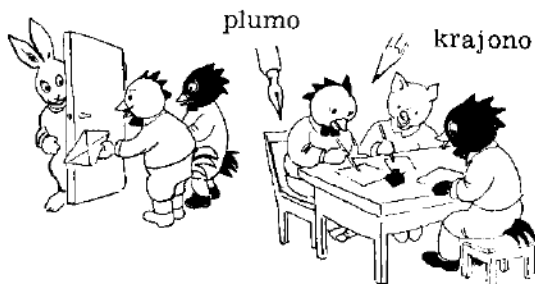

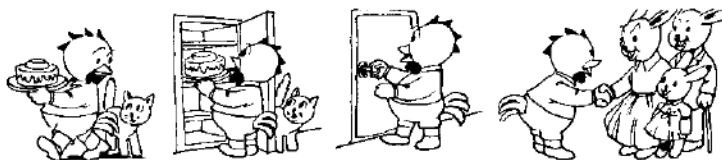
klarigis la tutan aferon. Li havas amikojn en la tuta mondo, tio estas, ĉie sur la terglobo, tamen ne en la spaco kaj aliaj steloj aŭ **planedoj**. Kaj li **korespondas** kun ili per Esperanto, la internacia lingvo. Ankaŭ vi povos havi amikojn por interŝanĝi leterojn kun alilandanoj, se vi lernas Esperanton. Tiam estos nur necese meti anoncon en gazeton, ekzemple en »**Heroldo de Esperanto**» (heroldo signifas »antaŭ-anoncanto«). La anonco ne kostas multon, kaj vi ricevos multajn respondojn.

Tiu estis la plej kara kristnaska donaco al niaj fratoj. Jam baldaŭ la profetaĵo de sinjoro Leporo **efektiviĝis** (fariĝis fakto), kaj Keko kaj Riko studis la respondojn ricevitajn. Ili estis el multaj landoj **eŭropaj** kaj trans-

maraj. Kaj la knaboj tuj eklaboris pri respondoj. Ili elprenis **inkon** (en boteleto) kaj **plumingojn** kun plumoj metalaj. Ĉe la serĉado de tiuj Poĉjo volis ŝerci pri tio, ke la vorto »plumo« havas du sencojn, la ornamaĵoj en la vosto de birdoj, kaj la pinto de ink skribilo. Kial vi ne skribas per viaj propraj plumoj? Ii diris. Sed la kokoj estis tiel forte **interesataj** (iliajn pensojn plene okupis la afero) pri la korespondo, ke ili estis surdaj al la paroloj de Poĉjo kaj ne donis al ili ian noton aŭ atenton. Poĉjo mem prenis paperon kaj **kraĵonon**, kaj komencis desegni — ĉar lia skribkapablo estis ankoraŭ tro mizera (mankhava). Sed la kokoj skribis piurajn leterojn kaj **sendis** ilin al la respondintoj, kun propralantaj poŝtmarkoj, al **okcidento** kaj **oriento**. Ili dankis la eksterlandanojn pro la rapida respondo kaj petis daŭran korespondadon kun kelkaj el ili.

Kaj tiel ili ekhavis neatenditan ĝojon kaj plezuron por ĉiuj sekvaj jaroj de sia vivo. Tiujn ankoraŭ pliiĝis la legado de la esperantaj gazetoj, kiujn ili poste **abonis**, kaj de la libroj, kiujn ili **mendis** (sendigis) el librovendejo. Sed tio jam estas alia **historio** (rakonto).

52. KATO SURPRIZAS

Por danki sinjoron Leporo pro la bonaj konsiloj Keko invitis la tutan familion Leporo gastu en la hejmo de la Kokoj. Por tio estis preparita bela kaj dolĉa kuko. Kato ĝin rimarkis kaj karese plendpetis pri peco por gustumi.

— Ne estas eble nun, diris Keko, ĉar venos gastoj.

Keko malfermis la manĝoŝrankon kaj metis la kukon sur breton. Kaj post tio li ŝlosis (fermis nemalfermeble) la pordan seruron (**mekanismo** por ŝlosi) per ŝlosilo. Kie malaperis Kato, li ekmiris, sed ne pensis pli pri tio, ĉar restis aliaj preparaj laboroj.

Post kelka tempo la familio Leporo venis: sinjorino kaj sinjoro Leporo kaj Leporeto. Keko bonvenigis ilin afable.

Nun estas tempo elpreni la kukon. Keko malfermas la ŝrankon per la ŝlosilo. Sed ĉu vi kredas, ke li trovas la kukon? Tute ne! Anstataŭe sidas Kato en la ŝranko, kun **kremo** (lakta surfluaĵo) sur la lipoj de sia buŝo. Kaj el la kuko restas nenio!

Pro la granda **domaĝo** Kato estas forpelata kaj komune persekutata (postkurata por puni).

Sed kiam Kato jam formangis, pelado ne helpas.

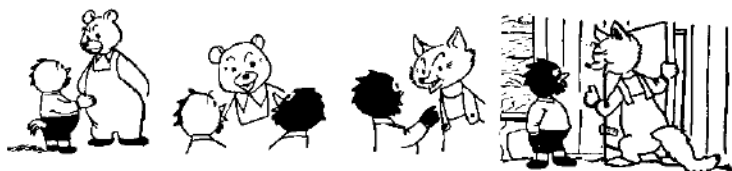
53. VULPO PRUNTEPRENAS LIBRON

En la najbaraĵo loĝas Vulpo, parenco de la komercisto. Post la Kristnasko li venis al Keko kaj petis prunte libron. Keko donis ĝin kun hezito kaj admonis: nur ne forgesu reporti ĝin post la tralego!

Vulpo tion promesis. Sed plej facile promeso rimigas kun forgeso. (Rimo estas simila fino en du versoj). Kiam jam degelis la glacio kaj neĝo, Keko aliris por re/peti sian libron. Vulpo kun **mieno** (vizaĝostato) **ruza** (sekrete trompema) sed **seriozaspekta** (serioza estas trankvila kaj fidinda) diris: Tuj vi havos ĝin, kaj malaperis tra pordo.

Keko atendis kaj jam tediĝis. Li malfermis la pordon, kaj vidis, ke ĝi kondukas al dua korto. Kaj nenio el Vulpo estis trovebla.

Veninte hejmen li rakontis la aferon al amiko Urso. Urso promesis sian helpon kaj faris militan **planon**: Voku ankaŭ Rikon. Ni iros ĉiuj tri.

Veninte al la domo de Vulpo, Riko nun postulas la libron. Kaj Vulpo, same kiel Kekon, intencas trompi ankaŭ Rikon. Sed kio okazas? Aliflanke de la pordo staras gardistaro. Vane estas al Vulpo sin forsavi. Kaptite li estas kondukata, laŭ sia propra gvido, al la kaŝejo subtera. Kaj tie Keko ricevas sian libron.

»Ricevis Vulpo pro sia **kulpo**». (Kulpas tiu, kiu faris malbone). **Proze** (sen versformo) dirite: la malhonesta (trompemo, neplenumo de promesoj) kaj krimo (malbonfaro) ricevis **justan** (moderan, ne troigitan, sed ankaŭ ne tro mildan) punon, laŭ la merito. Sed ankaŭ Keko ricevis instruon tre valoran, kiun ni povas **esprimi** per du versoj:

De pruntita libro jen la **nepra** (neevitebla) sorto: ofte ĝi perdiĝas, ĉiam difektiĝas.

VORTKLARIGOJ (al ĉapitroj 31—53)

31. sono ĉio, kion oni aŭdas
 vojaĝo iro, veturo al malproksima loko
 alaŭdo birdeto kiu kantas alte super kampoj
 aventuro neatendita, danĝera okazaĵo
 eviti voli ne alproksimiĝi, ĉirkaŭiri malproksime
 obei agi laŭ admono aŭ ordono
 ordoni forte eldiri sian volon, atendante ke oni obeos
 golfo parto de maro kiu kurbe eniras en la teron
 fidela ne lasas sian amikon en danĝero
 perdi lasi malaperi; ne utiligi; ne gajni ion, kion oni povas
 ekhavi
 etendi puŝi malproksimen laŭlonge
 hejti varmigi per fajro ekz. ĉambron
 pardoni ne plu koleri pro malbona faro
 atenti aŭskulti, rigardi kaj fiksi en sian memoron
 averti rimarkigi pri danĝero aŭ malbono, por ke oni ĝin
 evitu
32. festeno festa manĝo
 servi esti utila aŭ afabla al iu per io
 friti prepari manĝaĵojn kun butero (aŭ alia graso) per
 varmego
 kuko bongusta manĝaĵo farita el faruno (= muelitaĵ
 semoj) kaj aliaj materialoj en hejtita forno
 forno fajrejo en ĉambro, por kuiri aŭ hejti
 pasto materialo el faruno kaj akvo aŭ lakto, por manĝaĵo
 miksi meti kune, per movado, diversajn materialojn
 odoron ni sentas (flaras) per la nazo
 lerta povas facile kaj bone fari ion
 vid/inda estas io, kies vido donas ĝojon
 artaĵo objekto aŭ ago, kiun oni faris lerte
 titolo honora nomo, kiu montras la okupon de iu
 fanfaroni fieri pri meritoj, kiujn oni ne havas
 sufoki premi iun tiel, ke li ne povas spiri
 telero plata manĝujo
 regali iun: doni al li bonan manĝaĵon aŭ trinkaĵon
 apetiton havas tiu, kiu volonte manĝas
 konfesi malkaŝe diri siajn zorgojn aŭ krimojn
 valori havi grandan prezon, esti ŝatata
33. fidi kredi ke io estas certa
33. fidinda kiun valoras fidi
 karnavalo festotago, dum kiu oni amuziĝas amase (ekstere,
 subĉiele)
 amuzi agrable kaj gajige okupi la pensojn
 vendi interŝanĝi objekton kontraŭ mono

- urbo dense loĝata loko, kun regulaj vojoj, klujn oni nomas
stratoj
renkonti trovi iun irante kontraŭ li
grupo malgranda aro da homoj aŭ objektoj
komerco interŝanĝo, aĉeto kaj vendo, kiel daŭra okupiĝo
akcidento neatendita, malagrabla okazaĵo
persisti daŭrigi malgraŭ malhelpaĵoj
fosto staranta, granda kaj alta peco de ligno
minaci promesi malbonon, punon; **kredigi** malfeliĉon, ak-
 cidenton
riĉa havas multe da mono kaj valoraj objektoj
ŝpari uzi malmulton, meti la reston flanken por posta uzo
kostas multe tio, kies prezo estas granda
lango estas en la buŝo, per ĝi oni parolas kaj gustumas
plezuro agrabla sento de bonstato kaj kontento
 34. **progresi** antaŭenmarŝi, plifortiĝi, pliboniĝi
 34. **imagi** vidi en siaj pensoj ion nekonatan aŭ malbone
 konatan
sorĉi estigi supernaturajn okazaĵojn, ĉarmi, kaŭzi grandan
 plezuron
volvi ĉirkaŭmeti ion runde aŭ serpentlinie
veki ĉesigi ies dormon
burĝono rondajo sur branĉo, el kiu elkreskas folio aŭ floro
stameno vira parto de floro, kiu portas la florpolvon
polvo tre malgrandaj eroj de seka materialo
krono ronda kunplektaĵo de floroj kaj folioj; signo de
 reganto, granda metala ringo kun multekostaj ŝtonoj
 sur la kapo
evoluo iom-post-ioma natura ŝanĝiĝo, aliformiĝo, kreskado
 nuda senvesta
mencii mallonge priparoli, nomi
 35. **ekzerci** instrui, doni lertecon per ripetado
kapabla povanta fari ion bone
teruro granda timo
bruo malagrabla sono
 36. **barbo** hararo sub la buŝo, ĉe viroj
trumpeto metala blovmuzikilo aŭ avertilo kornforma
sperto kono aŭ scio akirita per tra/viv/aĵoj
dolori kaŭzi malagrablan (korpan) senton
 37. **konstrui** kunmeti el materialoj ekzemple domon
ĉirpado sono de birdetoj, mallongaj sinsekvaj voĉetoj
bani oni povas sin (aŭ alian personon) en akvo, sunradioj
 aŭ aero
 37. **sablo** speco de tero, kiu konsistas el malgrandaj (0,2—2,0
 mm) malmolaj eroj; en pura sablo herboj kaj arboj
 ne kreskas

ondoj regule ripetiganta leviĝo kaj malleviĝo de la surfaco de akvo

ŝtono malmola materialo el tero, iom grandaj pecoj de monto

mezuri konstati ekzemple la longon de objekto per komparo al konata longo (= mezuro, ekz. metro)

haŭto surfaco de la korpo

tasko farota laboro, limigita laŭ kvanto

pejzaĝo vidaĵo de tero, arbaro, akvo

planti meti herbon aŭ arbeton por kreski (en nova loko)

kvietas estas iu, kiu ne atentigas dolore pri sia ĉeesto, lasas ripozi kaj mem senmove ripozas

pene forta eluzo de sia laboro kaj kapablo

popolo granda aro de homoj el sama lando, kun sama lingvo

38. **matura** estas, kiu evoluis kaj fariĝis preta

kulturi plenumi laborojn, kiuj faras la teron fruktodona kaj kreskigas manĝeblajn herbojn, berojn kaj fruktojn

delikata agrable sentebla per tuŝo, gusto, aŭdo aŭ vido

frandi manĝi kun plezuro kaj senti bonguston

gvidi konduki montrante la vojon

simpla facile komprenebla kaj solvebla

kruro parto inter la korpo kaj piedo

pantalono vira vestaĵo, de la korpo ĝis la piedoj

39. **tubero** ronda parto de kreskaĵo, formaĵo sur la surfaco ktp.

grundo la surfaco de la tero

piki oni povas per ilo, kiu havas akran pinton

40. **baki** prepari per varmigo en forno

tablotuko kvarangula peco de maldika materialo, kiu kovras la tablon

kutimo maniero de konduto

kompati kunsenti ius malfeliĉon

batalas interbatigas

41. **aŭtuno** sezono inter somero kaj vintro

sveni perdi kapablon senti, aŭdi, vidi kaj movi sin, por kelka tempo

42. **sojlo** ŝtono aŭ dika tabulo sub la pordo

mato maldelikata kovraĵo de planko aŭ de objektoj

43. **ju** pli granda, des pli bona: kiom pli granda, tiom pli bona

signalo interkonsentita signo por averto

konservi ne perdi, zorgi ke io ne perdiĝu

44. **farti bone**: esti en bona stato de korpo kaj sano

oscedi malfermi la buŝon per forta enspiro, signo de laceco

kelo tenejo subtera, precipe por manĝaĵoj

sonĝi kvazaŭ vidi kaj sperti ion dum la dormo

breto tabulo kuŝanta, sur kiu oni metas librojn, manĝaĵojn ktp.

- turo (parto de) konstruaĵo, pli alta ol la ĉirkaŭo
 frapo bateto
 konscia kun klara sento, vido, aŭdo kaj pensado
45. taso malgranda ujo por trinki, ordinare uzata sur telereto,
 'subtaso'
 grumbli murmuri por montri malkontentecon
46. bruna kvazaŭ malpura koloro flave ruĝa
 abio pingloarbo, bildo sur pago 18 en la 9a ĉapitro
 lukso malŝparemo por plezuro
 milito montrado de malamikeco kontraŭ fremda popolo, per
 batado, pafado ktp.
 rezisti kontraŭstari, ne submetiĝi, ne obei
 ŝirmi kovri kaj defendi kontraŭ io malbona
 knedi paston: preme miksi ĝin kaj pretigi por formado
 tapiŝo luksa, delikata kovraĵo de planko
47. rekomendi ion: laŭdi ĝin, por ke ĉi estu preta akcepti ĝin
 problemo demando aŭ enigmo, kies solvo estas grava por
 la praktiko
 rezulto sekvo de pensado aŭ de laboro
48. jubileo festo pro grava dat/reveno
 poluri glatigi la surfacon brila
 tualetu tutaĵo de la objektoj, per kiuj oni vestas sin
 reloj longaj feraj stangoj, sur kiuj ruliĝas la radoj de
 vagonaro
 distanco mezuro de rekta vojo inter du lokoj
 fulgo konsistas el karberoj
49. ŝanceli movi tien kaj reen por faligi, renversi
50. far/endaj laboroj estas tiuj, kiujn oni devas fari
 arĝento blanka, valora metalo, uzata por moneroj
51. marko papera signo de pagita valoro aŭ por memorigo
 pri io; ankaŭ monunuo en kelkaj landoj
 nacio popolo, regnanoj kun komunaj historio, kutimoj,
 lingvo
 spaco tio, en kio troviĝas ĉiuj objektoj
 planedo ronda granda objekto, kiu rondiras ĉirkaŭ la suno
 korespondi interŝanĝi leterojn
 inko kolora fluaĵo por skribado
 surda kiu nenion aŭdas
 krajono skribilo el ligna stangeto kun interno el karbo-
 simila materialo
 en oriento suno leviĝas, en okcidento malleviĝas
52. damaĝo bedaŭrinda perdo
53. plano antaŭe pripensita agmetodo
 esprimi eldiri sian penson, opinion aŭ volon

LISTO DE GRAMATIKAJ ELEMENTOJ

(numeroj de ĉapitroj)

La (artikolo)	1
o (substantivo)	1, 3
a (adjektivo)	1, 3
e (adverbo)	9, 13, 25
j (multenombro)	1
n (akuzativo)	5, 6, 30, (almevo) 11, 13, 16, 17
tiel (same, egale) kiel (egaleco)	30
pli ... ol (komparativo)	4
(la) plej (superlativo)	13
nombroj	1—10, 14, 15
nombroj ordaj:	-a 5, kioma 19, -e 7
personaj pronomoj:	ci 25
mi 5, vi 6, li, ŝi 2, ĝi 5; ni, vi 6, ili 2; si, oni 10, 11	
posedaj pronomoj: mia &c	6
pronomtabelo; ĉi	16, 30
Verbo: as, is, os, us, u (finitaj formoj)	25
i (infinitivo)	7, 25
ant, int, ont (participoj aktivaj)	32
at, it, ot (» pasivaj)	35
ne (negativo)	1, nek 10
ĉu (demanda partiklo)	7
Prepozicioj:	
al 8, antaŭ 11, apud 5, ĉe 6, ĉirkaŭ 9, da 5, de	
(poseda) 2, (loka) 16, 17, (tempa) 18, dum 20,	
ekster 11, el 9, 10, 17, en 6, 11, 12, ĝis 18, inter 19,	
je 18, kontraŭ 31, krom 19, kun 7, laŭ 19, 20, 26,	
malgraŭ 26, per 6, po 10, por 8, 11, post 7, preter 29,	
pri 8, pro 13, 23, sen 9, sub 5, super 5, sur 5, tra 11,	
trans 27, 35.	
Afiksoj:	
dis 31, 47, ek 6, ge 2, mal 1, re 8, 10, 12;	
ad 22, 42, aĵ 10, 42, an 20, 40, ar 9, 37, ebl 11, 42,	
ec 16, 42, eg 26, 37, ej 25, 49, em 45, end 50, er 29,	
37, et 15, 37, id 3, ig 8, 22, iĝ 11, 22, il 48, 49, in 2,	
ind 24, 45, ing 49, ist 40, obl 15, 47, on 21, 47,	
op 37, 47, uj 17, 49, ul 15, 40, um 21, 31, 37, 53.	

TABELO DE ENHAVO

	paĝo
1. La kokoj (j, mal)	1
2. La familio Koko (in, de, ge)	2
3. Demandoj kaj respondoj (kio, kia, id, o, a) ..	4
4. Keko kaj Riko kalkulas (kiom, pli, ol, e)	5
5. Keko desegnas (n, kie, tie, u)	7
6. Konjo desegnas (ek, havas -n, as)	9
7. Keko skribas (i, e, ĉu)	12
8. Riko desegnas (ig, re)	14
9. Ludo pri strekoj (il, ar, ke ni faru)	16
10. Enigmoj pri kvaranguloj (aĵ, re, ĉi, oni) ..	19
11. Fenestro kaj spegulo (iĝ, ebl, sin), Lokoj (en -n)	23
12. Poĉjo malbonfaras (ig, e)	25
13. Poĉjo gajnas premion (kie, kien)	27
14. Nia mano (nombroj)	30
15. Pri bestoj kaj piedoj (nombroj, obl, ul)	32
16. Proverboj (tabelvortoj: kio, kiu, kia, kie, kiom; ec, ul)	35
17. La korvo sur la ponto (il, uj; ie, ien)	38
18. Poĉjo ne komprenas la horloĝon (kiam)	41
19. Leciono pri la tempo	44
20. La semajno (as, is, os, kiel -n)	46
21. La monatoj kaj la jaro (ebl, ec, on, um)	48
22. Proverboj (ig, iĝ)	50
23. La eterna kalendaro	51
24. La mirinda kaptaĵo de Poĉjo (ind, se -us)	52
25. La kaŝludo (ej), Proverboj (e, as, is, os, us, u, i)	56
26. Maldensa estas la nesto de pigo (it, ant, eg)	58
27. Keko kaj Riko aĉetas terpomojn (int, at)	61
28. La danĝeroj de tranĉilo (em, ot)	64
29. La stranga neĝulo (er)	66
30. Proverboj (Tabelvortoj: kiam, kiel, kial, kies)	70
31. Danĝera aventuro (um)	72

32. Keko regalias per flanoj (ind), Proverboj (ant, int, ont)	74
33. La unua de majo	78
34. De Printempo al somero	80
35. Bumerango sin rejetas, Proverboj (at, it, ot)	82
36. Dangeroj de ĉefvojo	84
37. La Johana tago (op, um), Proverboj (et, eg, ar, er)	85
38. La marĉaj rubusoj	88
39. Konjo vizitas la somerdometon	90
40. Poĉjo ne kondukas bone, Proverboj (an, ist, ul)	91
41. Plej bone ridas, kiu laste ridas	93
42. Troa ŝparemo ne valoras, Proverboj (ad, aĵ, ec)	94
43. Hundeto en mardangero	97
44. La rikolto de terpomoj kaj la sonĝo de Poĉjo	99
45. La komuna manĝo, Proverboj (ebi, ind, em)	100
46. La flugantaj folioj — kaj bulkoj	102
47. Keko estas elpensema, Proverboj (obl, on, op, dis)	104
48. Jubileo de la Onklino	106
49. Bona konduto sin pagas, Proverboj (ej, uj, ing, il)	108
50. La kristnaska abio	110
51. Keko kaj Riko ricevas fremdlandajn korespondantojn	112
52. Kato surprizas	115
53. Vulpo prunteprenas libron	116

Por daŭrigi la studadon

Nun, kiam vi atingis la finon de la Privilegia vojo vi povas uzi la atingitan lingvoscion por legado de literaturo. Eble vi povas, se vi estis atentema kaj diligenta, jam sen malfacilaĵoj kompreni kian ajn libron. Sed se vi sentas ian necertecon, volu komenci per facilaj legolibroj. Ni citas en ordo de plej facila al pli malfacilaj: Mary kaj Sulo, koresponda romaneto (15 paĝoj), E. Privat, Karlo, rakonto pri juna knabo (42 p.), Taglibro de kongresano ("turisma paroligilo por nova esperantisto), 24 p. J. Baghy, La verda koro, facila romaneto el la vivo de esperantistoj en Siberio (80 p.). Turnu vin al la eldoninto de ĉi tiu lernolibro.

Vilho Setälä.

**Sur la malantaŭa
kovrilo:**

- 1 branĉo de saliko
(flavaj floroj)
- 2 tusilago (verda
folioj)
- 3 anemono (bluaj
floroj)
- 4 frago (ruĝaj beroj)
- 5 marĉa rubuso aŭ
kanemoro
- 6 branĉeto de frambo
- 7 vakcinio
- 8 branĉo de sorpo en
aŭtuno

(La beroj de marĉa
rubuso estas flavaj,
tutaj de frambo, vakci-
nio kaj sorpo estas
ruĝaj.)

